YUSUF ALEYHİSSELÂM; Yusuf aleyhisselâm Yakûb aleyhisselâmın oğludur. Kur'an-ı kerimde Hazreti Yusuf'un kıssası, başına gelen hâdiseler geniş olarak bildirilmiş; Yusuf suresi ile En'âm ve Mümin surelerinde ondan bahsedilmiştir. Yusuf aleyhisselâmın kıssası, birçok ibretleri, hikmetleri, incelikleri; âlimlerin, devlet adamlarının ve onların emirlerinde olanların hâllerini; düşmanın eziyetine sabretmeyi, gücü yettiği hâlde düşmanından intikam almamayı; iffet, tevhid, rüya tabiri, idarecilik, iktisadî tedbirlerle alâkalı dünya ve ahirete dair pek çok faydaları; hasedin noksanlık ve Allahü teâlânın yardımından mahrum kalmaya; sabrın ise, sıkıntı ve gamlardan kurtulmaya sebep olduğunu; Hazreti Yakûb'un sabrettiği için maksuduna kavuştuğunu; Yusuf aleyhisselâmın da sabredenlerden olduğunu ihtiva etmektedir.

Kıssaların en güzeli

Yusuf aleyhisselâmın kıssasına, tarih kitaplarında ve başka eserlerde de yer verilmiştir. Ancak, Kur'an-ı kerimde, eşsiz bir ifade; benzeri olmayan bir fesahat ve belâgatla anlatılmıştır. Böylece başka kitapların anlatışları, Kur'an-ı kerimin yüksek fesahat ve belâgatı yanında pek sönük kalmıştır. Bu yüzden Yusuf aleyhisselâmın kıssasının anlatıldığı Yusuf suresi için, bizzat Allahü teâlâ mealen buyurmuştur ki:

(Bu sure-i celîleyi sana vahyetmemizle ahsen-ül-kasası [kıssaların en güzelini] **anlatacağız. Hâlbuki, sen daha önce bundan** [Yusuf aleyhisselâmın kıssasından] **asla haberdar değildin.)** [Yusuf 3]

Mekkeli müşrikler, Resûlullah efendimize suâl sorarak sıkıntı vermek, Onu zor durumda bırakmak için, Medine Yahudile-

rine adam gönderip, çeşitli suâller öğrendiler. Bu suâllerden biri de; "Yakûb aleyhisselâmın evlâdı ve ailesi neden Mısır'a göç etmiştir? Hazreti Yusuf'un kıssası nedir?" şeklindeki suâllerdi. Mekkelilerin bu soruları üzerine Allahü teâlâ, Yusuf suresini gönderdi. Böylelikle, Yusuf aleyhisselâm hakkında en doğru ve en güzel bilgileri Müslümanlar öğrenmiş oldular.

Yakûb aleyhisselâmın 12 oğlu olmuştur. Bunlardan Hazreti Yusuf ile kardeşi Bünyamin, Hazreti Yakûb'un en küçük oğulları idi.

Yakûb aleyhisselâm, Hazreti Yusuf doğunca, alnındaki nübüvvet nurunu görmüş, bu yüzden ona diğer oğullarından daha fazla ihtimam gösterir olmuştu.

Bilhassa annesinin, Bünyamin'in doğumundan sonra vefatı ve Yusuf ile kardeşinin öksüz kalması, babalarının onlara karşı olan ilgisini daha da artırdı. Diğer kardeşleri, onları kıskanmaya başladı.

Babası, Hazreti Yusuf'u küçük olduğu için, halasının yanına bıraktı. Hazreti Yusuf halası ölünceye kadar onun yanında kaldı. Yakûb aleyhisselâm, kız kardeşinin vefatından sonra kendi yanına alıp, bir an bile ayrı kalamaz oldu. Bu durum kardeşlerinin kıskançlıklarının iyice artmasına sebep oldu.

Yusuf aleyhisselâm büyüdükçe, Allahü teâlânın lütfuyla gittikçe güzelleşiyor, ahlâk ve yüz güzelliği ile insanların sevgisini cezbediyordu. Çünkü onda Allahü teâlânın verdiği ayrı bir güzellik vardı ve gerçekten çok güzeldi. Nitekim Resûlullah efendimiz, Mirac gecesi semaya götürüldüğünde Hazreti Yusuf'u gördü. Cebrail aleyhisselâma; **"Bu kimdir?"** diye sordu. Cebrail aleyhisselâm da; "Yusuf aley-

hisselâmdır." dedi. Eshab-ı kiram da; "Onu nasıl gördün?" diye suâl ettiler. Resûlullah efendimiz de; **"Ondördüncü gecedeki ay gibi."** buyurdular.

Yusuf aleyhisselâm, bir cuma gecesi, babasının yanında yatıyordu. Ansızın, heyecanla uyandı. Babası Yakûb aleyhisselâm, **"Ne oldu, bir şey mi var?"** diye sorunca, şöyle anlattı:

- Rüyamda, yüksek bir dağın tepesinde imişim. Etrafta ırmaklar, yeşil ağaçlar vardı. Bu sırada gökten, on bir yıldız, Güneş ve Ay gelip bana secde ettiler.

Hazreti Yusuf'un anlattıklarını dinleyen Yakûb aleyhisselâm, on bir yıldızın Hazreti Yusuf'un kardeşleri, Güneş'in kendisi ve Ay'ın da zevcesi olduğu şeklinde tabir etti. Yakûb aleyhisselâm, ilerde diğer oğullarının Hazreti Yusuf'a itaat edeceklerini, hatta Hazreti Yusuf'un, kendisini bile geçeceğini anladı. Rüya tabirinde mahir olan evlâtlarının, Yusuf aleyhisselâmın rüyasını duydukları takdirde onu kıskanacaklarını, hatta şeytanın vesvesesi ile ona bir kötülük bile yapmaya kalkışacaklarını düşündü.

Hazreti Yusuf'a tembih edip dedi ki:

- Ey oğulcuğum! Sakın rüyanı kardeşlerine anlatma! Sonra şeytanın vesvesesi ile helâkın için sana kötülük yapıp, tuzak kurarlar. Muhakkak ki şeytan, insanın apaçık düşmanıdır. Rabbin bu rüya ile dereceni yükselttiği gibi seni seçecek, peygamberlik verip, sana rüya tabiri ilmini öğretecek. Allahü teâlâ seni aziz eyleyip, sana devlet ve ululuk verecek, kardeşlerin sana muhtaç olacaklardır. Daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini peygamberlik ile tamamladığı gibi sana ve Yakûb'un soyuna da nimetlerini tamamlayacaktır. Şüphesiz ki, Rabbin bu nimetlere müstahak olanları bilir. Lâzım olan işlerde hikmetini icra eder.

Yakûb aleyhisselâm, oğluna ihtiyatlı davranmayı bu şekilde tavsiye etmişti. Çünkü, Yusuf aleyhisselâmın kardeşleri rüya tabirini iyi bilirlerdi. Bu sebeple Yakûb aleyhisselâm, onların Yusuf'a haset etmelerinden korktuğu için, haset ederler, dedi. Bir baba evlâdının hayırlı olmasını ister, fakat kardeş kardeşin kendinden hayırlı ve daha iyi olmasını istemez. Yusuf aleyhisselâm gördüğü rüyayı kardeşlerine anlatsaydı, bu onların hoşuna gitmeyecekti. Çünkü rüyanın insan üzerinde tesiri vardır. Nitekim bir hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Sâlih, iyi rüyadan kalb sevinir. Bu rüya Allahü teâlâdandır. Kötü rüya hulmdür [korkulu rüyadır], **kalb onu istemez. Böyle rüya şeytandandır. Biriniz, hoşuna giden bir rüya görürse, onu sevdiği kimseye anlatsın. Hoşuna gitmeyen bir rüya görürse, onu kimseye anlatmasın.)**

Yakûb aleyhisselâm Yusuf aleyhisselâmın rüyasını üç şeyle tabir etti: 1-

Yusuf aleyhisselâma peygamberlik verileceği, 2- Rüya tabiri ilminin öğretileceği, 3- Allahü teâlânın, onun üzerindeki nimetlerini tamamlayacağı...

Bu rüya hâdisesinden sonra, Hazreti Yakûb'un Hazreti Yusuf'a karşı olan muhabbeti daha da arttı. Elinde olmadan ona ve dolayısıyla Hazreti Yusuf'la anneleri aynı olan kardeşi Bünyamin'e daha çok ilgi göstermeye başladı. Hazreti Yakûb'un diğer oğulları, babalarının Yusuf aleyhisselâm ve kardeşine olan bu sevgisini görüp, kıskanıyorlardı. Diyorlardı ki:

- Onlar daha küçükler, bir faydaları, iş yapabilecek durumları yok. Hâlbuki biz, güçlü kuvvetli kimseleriz. Geçim işlerini biz görüyoruz. Babamıza daha faydalıyız. Buna rağmen babamız, onu bizden fazla seviyor.

Bu sebeple, Yakûb aleyhisselâmın Hazreti Yusuf'a olan sevgisini kendileri açısından hatalı buluyorlardı.

Fakat Yakûb aleyhisselâm, Yusuf aleyhisselâmı, elinde olmayarak ister istemez kalben seviyordu. Ayrıca Yusuf ve kardeşi Bünyamin'in anneleri, daha onlar çocuk iken öldüğü için onlara daha fazla sevgi ve şefkat göstermişti. Bir de Yakûb aleyhisselâm, Hazreti Yusuf'ta, diğer oğullarında görmediği rüşd ve asaleti görmüştü. Sevgisinin bir sebebi de bu idi. Buna ilâveten Yusuf aleyhisselâm da, babasının rızasını celbedici güzel hizmetler yapıyordu.

Yakûb aleyhisselâmın diğer oğulları, şeytanın da vesvesesiyle Hazreti Yusuf'u iyice kıskandılar. Zaten öteden beri babalarının ona gösterdiği sevgi ve verdiği kıymet, onları yakıp bitiriyor, babalarının sevgisini, Yusuf'un üzerinden alıp, kendilerine çekmeye çalışıyorlar-

dı. Bunda başarılı olamıyorlardı. Bir de buna rüya hâdisesinden sonra Yakûb aleyhisselâmın Hazreti Yusuf'a alâkasının biraz daha artması üzerine, haset ve kıskançlıkları had safhaya ulaştı.

Bunun üzerine toplanıp aralarında konuştular. Yusuf'u babalarından uzaklaştırmaya karar verdiler. Bunun için de; "Ya öldürürüz veya onu babamıza ulaşamayacağı çok uzak bir yere bırakırız. Burada onu yırtıcı hayvanlar yer veya ölür." dediler. Hazreti Yusuf'u bu şekilde uzaklaştırmakla, babalarının sevgisini kendilerine çekeceklerini zannediyorlardı.

Ancak yaptıkları işin büyük günah olduğunu bilmiyor da değillerdi. Ancak Yusuf aleyhisselâmı uzaklaştırınca, babalarına güzel hizmetlerde bulunup, babalarının sevgisini kendi üzerlerine çekeceklerini umuyorlardı.

Neticede hepsi, Yusuf aleyhisselâmı kuyuya atmakta ittifak ettiler. Atmaya kararlaştırdıkları kuyu, bilinen bir kuyu idi. Ona gidip-gelen çok olurdu. Kuyuya attıklarında hemen ölmeyeceğini, oradan geçen yolcuların onu çıkarıp götüreceklerini, dolayısıyla oradan kurtulacağını kuvvetle umuyorlardı.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları, Hazreti Yusuf'u kuyuya atma kararını verdikten sonra, kardeşlerini babasından istemek işini Yehûda'ya havale ettiler. Çünkü Yakûb aleyhisselâm, diğer oğulları içinde en çok Yehûda'nın sözüne itibar ederdi. Ayrıca Yehûda, Yusuf'un öldürülmesine razı değildi. Kardeşlerinin ona bir kötülük yapmalarından korktu. Onlardan, öldürmeyip kuyuya atacaklarına dair kesin söz aldı. Hep birlikte Yakûb aleyhisselâmın huzuruna vardılar. Yehûda, kardeş-

leri adına babasından, Hazreti Yusuf'la beraber kırlara gitmek için izin istedi.

Diğer kardeşler de babalarına diller döktü. Her zaman yaptıkları gibi, ertesi gün de koyunlarını otlatmak için kıra giderek, çayır ve çimenler üzerinde istirahat edip, koşu ve ok atma yarışı yapacaklarını ve yanlarında Yusuf'u da götürmek istediklerini söylediler ve dediler ki:

- Ey babamız! Kardeşimiz Yusuf'u da yarın bizimle kıra gönder, yesin, içsin, ok atmak ve koşmak suretiyle oynasın. Biz onu elbette muhafaza ederiz.

Yakûb aleyhisselâm, rüyasında on tane kurdun Hazreti Yusuf'a hücum edip, öldürmeye çalıştıklarını görmüştü. O kurtlardan biri onu himaye etmiş, bu sırada yer yarılarak Yusuf aleyhisselâm oraya girmiş, üç gün sonra tekrar ortaya çıkmıştı. Yakûb aleyhisselâm, bu rüyadan sonra kardeşlerinin Yusuf'a bir şey yapmalarından korkar olmuştu. Bunun için Hazreti Yusuf'u kardeşleriyle göndermek istemiyordu. Onlara dedi ki:

- Onu götürmeniz beni mahzun eder. Siz ondan habersiz iken kurt gelip, onu yemesinden korkarım.

- Biz kuvvetli bir cemaat iken onu kurt yerse, âciz ve güçsüz kimseler olmuş oluruz.

Yakûb aleyhisselâm, oğullarının teminat verip ısrar etmeleri ve Hazreti Yusuf'un da onlarla beraber gitmek için meyletmesi üzerine, kazaya razı olup, izin verdi.

Bu arada Yakûb aleyhisselâm; **"Onu kurt yemesinden korkarım"** sözü ile oğullarına ipucu verdi. Hazreti Yusuf'un başına getirecekleri işten sonra, dönüşlerinde, babalarına verecekleri cevabı onun ağzından aldılar. Çünkü

onlar, o zamana kadar, kurdun insanı yiyebileceğini bilmiyorlardı. Âlimlerimiz buradan, kişinin hasmına ipucu telkin etmesinin uygun olmadığını anlamışlardır. Nitekim hadis-i şerifte; **"Belâ, ağızdan çıkan söze bağlıdır."** buyuruldu.

Yakûb aleyhisselâm sabah olunca, Hazreti Yusuf'a; **"Gel şimdi seni bir kere öpeyim ve güzel kokunu koklayayım. Belki bir daha seni göremem. Zira dünya ayrılık evidir."** dedi. Elbisesini giydirdi, güzel kokular sürdü. Bağrına basıp öptükten sonra kardeşlerine ısmarlayıp, "Yusuf'u iyi gözetin!" diye tembih etti. Onlar da gözetip koruyacaklarına dair söz verdiler.

Hazreti Yusuf'un kuyuya atılması

Kardeşleri, Yusuf aleyhisselâmı alıp, gayet izzet ve ikram ile kıra doğru götürdüler. Yolculuk gerçekten güle oynaya başlamıştı. Yusuf aleyhisselâm, "Ne iyi ettim de kardeşlerimle beraber çıktım." diye düşünmeye başlamıştı. Ancak bu neşeli durum uzun sürmedi. Şehirden iyice uzaklaşıp, bağırmakla duyulamayacak kadar bir mesafeye gelince, kardeşleri Yusuf aleyhisselâma eziyet etmeye başladılar.

Ağabeyleri, Hazreti Yusuf'a yaptıkları eziyetleri o kadar artırdılar ki, Yehûda, onu öldüreceklerinden korktu. Onlara dedi ki:

- Bana, onu öldürmeyeceğinize dair söz vermiştiniz!

Bunun üzerine eziyeti bıraktılar. Az sonra atmayı kararlaştırdıkları kuyunun yanına vardılar. Bu kuyunun üst tarafı dar, altı ise genişti. Kardeşleri, Yusuf aleyhisselâmı kuyunun başına getirdiler. Gömleğini çıkarıp aldılar. Yusuf

aleyhisselâm kardeşlerine bakıyordu. Kardeşlerden biri dedi ki:

- Ey Yusuf! Şunu iyi bilesin ki bugünden sonra bizleri de, babanı da bir daha göremeyeceksin. Çünkü...

Bir başka kardeşi de bu sözü tamamladı:

- Çünkü seni şimdi şu kuyuya bırakacağız.

Bu sözler şaka ile söylenmiş sözler değildi. Böylece kararları Hazreti Yusuf'a tebliğ edilmişti. Derhal kollarından tutarak kuyuya sarkıttılar. Yusuf aleyhisselâm kardeşlerine, yaptıkları hareketin, babalarının sevgisini kazandırmayacağını belirtmesine rağmen dinlemediler ve dediler ki:

- Haydi Yusuf yolun açık olsun, güle güle... Bir daha bizimle babamızın arasına gireyim deme sakın! Ayrıca öldürmediğimiz için bize teşekkür borçlu olduğunu da hiç unutma sevgili kardeşimiz...

Bu sözlerle kuyuya bıraktılar. Kuyuda su vardı. Yusuf aleyhisselâm suyun içine düştü. Bu sırada Yusuf aleyhisselâm şu duâyı okudu: **"Ya şâhiden gayre gâibin ve ya karîben gayre baîdin ve ya gâliben gayre mağlûbin. İc'al lî min emrî ferecen ve mahrecâ.** = Ey gâib olmayan Şâhid! Ey uzak olmayan Karîb! Ey mağlûp olmayan Galip! Beni bu musibetten kurtar! Bunun için bana bir çıkış yolu nasip et!"

Bu esnada Allahü teâlâdan Cebrail aleyhisselâma; **"Kuluma yetiş ey Cebrail!"** hitabı geldi.

Cebrail aleyhisselâm derhal yetişerek onu boğulmaktan kurtardı ve onu, suyun içindeki bir kayanın üstüne oturttu. Sonra Yusuf aleyhisselâma Allahü teâlânın selâmını tebliğ etti ve "Sen kardeşlerine birgün bu yaptıklarını haber vereceksin!" dedi. Ayrıca duâ etmesini, Allahü teâlâya yalvarma-

sını, Allahü teâlânın yapılan duâları kabul edeceğini söyledi. Şöyle duâ etmesini bildirdi:

"Allahümme ya kâşife külli kürbetin ve ya mûcibe külli da'vetin ve ya câbire külli kesîrin ve ya müyessire külli asîrin ve ya sâhibe külli garîbin ve ya mûnise külli vahîdin ve ya lâ ilâhe illâ ente es'elüke en'tec'ale lî ferecen, mahrecen ve en takzife hubbeke fî kalbî hatta lâ yekûne lî hemmün ve lâ zikru gayrike ve en tehfezanî ve terhamenî ya Erhamerrâhimîn = Ey her belâyı kaldıran, her duâyı kabul eden, kırık kalbleri saran, iyileştiren, her güçlüğü kolaylaştıran, her garibin sahibi ve yalnızların teselli edicisi, ey kendisinden başka ilâh olmayan! Beni içinde bulunduğum sıkıntıdan kurtarmanı, onun için bana bir çıkış yolu nasip etmeni, muhabbetini kalbime koymanı, böylece benim için senden başka bir düşünce ve zikir olmamasını, her türlü musibetten muhafaza buyurmanı, bana merhametinle muamele etmeni isterim. Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allahım!"

Yusuf aleyhisselâm kuyuda Cebrail aleyhisselâmın öğrettiği duâyı edip, Allahü teâlâyı zikretmeye başladı. Allahü teâlânın isimlerini (Esmâ-i hüsnâyı) söyledi. Melekler Yusuf aleyhisselâmın zikrini duyup, çevresine toplandılar. Yusuf aleyhisselâmla yakınlık peyda ettiler. Bu sebeple Yusuf aleyhisselâm kuyuda yalnızlık çekmedi.

Kardeşleri, Yusuf aleyhisselâmın sırtından çıkardıkları gömleği, kana buladılar ve Yakûb aleyhisselâma götürdüler. "Yusuf'u kurt yedi. İşte onun kanlı gömleği!" diye göstereceklerdi. Babalarının yanına akşam vakti geldiler. Çünkü onlar için bu zaman, mazeret için en müsait vakitti. Eve yaklaşırken, her biri yalancıktan ağlamaya, bağrışıp çığrışmaya başladı.

Yakûb aleyhisselâm onların ağlamalarını işitip dışarı çıktı, hepsini üzüntülü bir hâlde gördü. Onlara; **"Sürülerinize mi bir şey oldu? Ne var?"** dedi. Onlardan; "Hayır!" cevabını alınca, Hazreti Yusuf'un nerede olduğunu sordu. Onlar da getirdikleri kanlı gömleği göstererek dediler ki:

- Ey babamız! Biz yarış yapmak üzere gitmiş, Yusuf'u da eşyalarımızın ve elbiselerimizin yanına bırakmıştık. Geri döndüğümüzde bir de ne görelim, onu kurt yemiş. Biz doğru söyleyenler olsak da sen bize inanmazsın.

- Hayır, nefsleriniz sizi aldatıp böyle büyük bir işe sürüklemiş. Artık bana düşen sabr-ı cemildir. Sizin bu yaptıklarınız üzerine sabrımla Allahü teâlâdan yardım isterim.

Yakûb aleyhisselâm, oğlu Yusuf'un kana bulanmış gömleğini yüzüne gözüne sürdü, gömleğe baktı. Kanlı gömleğin hiç yırtılmamış olduğunu görünce; **"O kurdun Yusuf'uma**

karşı şefkati sizden fazla imiş. Vallahi bugüne kadar bu kurt gibi yumuşak huylusunu görmedim. Oğlumu yemiş de sırtındaki gömleğini bile yırtmamış." dedi ve takdîre razı olup, sabr-ı cemilin kendisi için en güzel yol olduğunu söyledi.

Bu sözü ile aslında onların yaptıkları hilenin farkına vardığını oğullarına hissettirmişti. Ayrıca ufak bir araştırma ile meselenin aslını da öğrenebilirdi. Ancak ilâhi takdîrin böyle olduğunu anladığı için, Allahü teâlâdan sabr-ı cemil diledi. Bu hâdise ayrıca göstermiştir ki; hile yapanlar mutlaka bir yerde açık vermekte ve hileleri ortaya çıkmaktadır.

Yakûb aleyhisselâm, oğullarının verdiği habere karşı tahammül gösterebilmek için, Allahü teâlâdan yardım istedi. Çünkü, sabredebilmek, musibete tahammül göstermek, ancak Allahü teâlânın yardımı ile mümkündür. İnsanda nefsanî ve ruhî sebepler vardır. Nefsanî sebepler, insanı belâ ve musibete karşı feryada yöneltir. Ruhî sebepler ise, sabretmeye ve kadere rıza göstermeye sevkeder. Belâ ve musibete duçar olduğu zaman, insanın içinde, bu iki sınıf arasında mücadele başlar. Allahü teâlânın yardımı olmazsa, nefsanî sebeplere galip gelinemez. Çünkü insanın nefsi devamlı feryat eder, hiçbir zaman sabır ve rıza göstermez.

Aslında Yakûb aleyhisselâm, oğullarının Hazreti Yusuf'a haset ettiklerini ve onun hayatta olduğunu biliyordu. Çünkü daha önce gördüğü rüyayı Yusuf'a; **"Rabbin seni seçecek!"** şeklinde tabir etmişti.

Hazreti Yusuf'un Mısır'da satılması

Yusuf aleyhisselâm kuyuya atıldıktan bir müddet sonra, Medyen'den gelip

Mısır'a gitmekte olan bir kervan, kuyunun yakınında konakladı. Su getirmesi için sakalarını kuyuya gönderdiler. Saka, kuyunun başına varıp, kovasını sarkıttı. Kova, kuyunun dibine inince, Yusuf aleyhisselâm da kovayla beraber dışarıya çıktı. Saka, su beklerken, gözün görmediği derecede güzel bir çocuk çıkmıştı. Heyecanla arkadaşlarına, "Müjde, işte bir civan!" diye seslendi. Yusuf aleyhisselâm sükût etti. Hiç konuşmadı. "Ben Yakûb aleyhisselâmın oğluyum!" demedi. Zira kervancılar kendisini bıraksa bile, kardeşlerinin kendisini rahat bırakmayacaklarını biliyordu. Ayrıca kervancılar da onu köle olarak satıp üç beş kuruş menfaatlenmeyi umuyorlardı. Böyle bir durumda onu serbest bırakmazlardı.

Bu hâdiseden sonra, kardeşleri kuyuya gelip bakmışlar, Yusuf aleyhisselâmı bulamayınca, öldü diye kesin hüküm vermişlerdi.

Hazreti Züleyha

Yusuf aleyhisselâmı kuyudan çıkaran kervancılar, onu Mısır'a götürüp pazara çıkardılar. Birçok kimse ona müşteri oldu. Fiyatı çok yükseldi. Yüzünde parlayan nur, herkesi celbediyor, görenleri hayran bırakıyordu. Herkes onu satın almak istiyordu. Hatta bir kocakarı bile iki yumak iplikle onu satın almak istedi. O sırada Mısır Firavunu, Reyyân bin Velîd Amâlikî idi. Onun, yetkilerini havale ettiği bir maliye vekili vardı. Ona "Azîz" denirdi. Azîz, Hazreti Yusuf'u kervancılardan çok yüksek bir fiyata satın aldı. Ancak satın almak için verdiği para, Yusuf aleyhisselâm için çok az bir para idi.

Allahü teâlâ Azîzin kalbine, Yusuf aleyhisselâmın muhabbetini yerleştirdi. Eve varınca, hanımı Zeliha'ya dedi ki:

- Bu çocuğa iyi bak, ikramda kusur etme! Köle

gibi, hizmetçi gibi küçük düşürücü işlerde kullanma ve azarlama! Ona izzet ve ikramda bulun! Umulur ki, bize faydası olur. Yahut onu evlât ediniriz.

Yusuf aleyhisselâmı satın alan Mısır Azîzinin, hanımı Zeliha (Farsça; Züleyha)'dan çocukları olmamıştı. Azîz, o yüzden Yusuf aleyhisselâmı evlât edinmeyi düşünmüştü.

Yusuf aleyhisselâm, Mısır Azîzinin evinde gayet rahattı. Azîz, hanımına sıkı sıkıya tembih etmiş, ona ihtimam göstermesini söylemişti. Bu arada Hazreti Yusuf, babasından ve kardeşlerinden yıllar geçmesine rağmen hiç haber alamamıştı. Ancak şimdilik yapabileceği bir şey de yoktu.

Züleyha böyle tatlı ve sevimli çocuğu ömründe hiç görmemişti. Ona gerekli ihtimamı gösteriyor, yanından ayırmıyordu. Yusuf aleyhisselâm da bir aile ortamına kavuşmuştu. Aradan zaman geçip Hazreti Yusuf büyüdükçe, Züleyha'da da bir hâller olmaya başlamıştı. Zaten Hazreti Yusuf'un yüzünde parlayan nübüvvet nuru, herkesi hayran bırakırdı. Bu hâl, Züleyha'nın ona âşık olmasına yol açmıştı. Hazreti Yusuf için süsleniyor, onu kendisine celbetmek için hâlden hâle giriyordu. Fakat Yusuf aleyhisselâm hiç itibar etmiyordu.

Azîzin hanımı Züleyha, genç ve güzel bir kadındı. Azîz ise ınnin, yani iktidarsız, güçsüz bir kimse idi. Yusuf aleyhisselâm ise akıllara durgunluk verecek derecede güzeldi.

Birgün Züleyha evde kimse yokken, kapıları kapadı ve ondan murad almak istedi. "Hemen yanıma gel!" dedi. Daveti gayet açıktı. Ancak Yusuf aleyhisselâm bir peygamberdi ve Allahü teâlâdan

korkar, böyle bir ihaneti yapamazdı. Bunun üzerine hemen dedi ki:

- Efendim iyi bakman için, beni sana bıraktı. Bunun karşılığında onun haremine hıyanet etmekten Allaha sığınırım. Zina ile nefsine zulmedenler felah bulmazlar, maksatlarına kavuşamazlar.

Züleyha, arzusuna kavuşmayı kafasına koymuştu. Yusuf aleyhisselâmın reddetmesiyle pes edecek değildi. Yalvarıyor, çeşitli vaatlerde bulunuyordu. Ancak Allahü teâlânın koruması altında olan Yusuf aleyhisselâm hep reddediyordu. Bir ara fırsatını bulan Yusuf aleyhisselâm, kapıya atıldı. Züleyha da peşinden koştu. Ona yetişince, kapıdan çıkmaması için, arkasından gömleğini yakalayıp, kendisine doğru çekti. Çekmesi ile beraber gömleğin arkası yırtıldı. Bu hâlde kapıdan dışarı çıkınca, Züleyha'nın amcasının oğlu ve Azîz ile karşılaştılar. Her ikisi de orada duruyordu.

Züleyha, kocası olan Azîzi görünce, töhmet korkusu ile Yusuf aleyhisselâmdan önce söze başladı:

- Senin hanımına kastedenin cezası nedir?

Sonra da, kocasının, Yusuf aleyhisselâmı öldürmesinden korktu. Daha kocasının konuşmasına fırsat vermeden, sözüne şöyle devam etti:

- Onun bu cezası, ancak hapse atılması, tasarruftan men edilmesi yahut sopa ile dövülmesidir.

Züleyha, sopa ile dövülmesinden önce, hapsedilmesini söyledi. Çünkü Yusuf'u çok seviyordu. Seven, sevdiğinin acı çekmesini istemez. Ayrıca Yusuf aleyhisselâm hakkında hapis ve ona azap etmekten biri ile muamele edilmesi lâzım geleceğini açıkça beyan etmedi ve onu korumak için de umumî bir ifa-

de kullandı. Yapılacak muamelenin de uzun değil, bir veya iki gün gibi kısa bir müddet olmasını istedi.

Yusuf aleyhisselâm onun bu sözlerini işitince, kendisine isnat edilen bu töhmeti defetmek için dedi ki:

- O benim nefsimden murad almak istedi. Ben ise teklifini kabul etmeyip kaçtım.

Aslında, Yusuf aleyhisselâm, Züleyha'nın kendisine yaptıklarını ifşa etmek istemiyordu. Ancak Züleyha, onun hakkında bu sözleri sarfedip şerefine ve nezaketine yakışmayan sözler sarfedince, bu töhmetin altından kalkmak zorunda kaldı. Bu sebeple; "O benim nefsimden murad almak istedi." dedi. Yoksa, Züleyha'nın bu hâlini ifşa etmezdi.

Bu sırada Züleyha'nın akrabalarından biri şöyle hüküm verdi:

- Eğer Yusuf'un gömleği, önünden yırtılmışsa, Züleyha haklı; arkasından yırtılmışsa, Yusuf doğru söyleyicidir.

Hâkim mevkiinde olan kişi, Hazreti Yusuf'un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu ve Yusuf aleyhisselâmın doğru söylediğini anlayınca, Züleyha'ya döndü ve dedi ki:

- Hiç şüphe yok ki, bu sizin kurduğunuz tuzaklardan biridir. Şüphe yok ki, siz kadınların tuzak ve hileniz büyüktür.

Bütün alâmetler, hâdiseye Züleyha'nın sebep olduğunu gösterince, Azîz utandı. Yusuf'un doğru, karısının ise yalan söylediğini anladı. Ancak bu durumun yayılmaması için, Hazreti Yusuf'a; "Ey Yusuf, bu durumu kimseye söyleme! Bu mesele yayılmasın!" dedikten sonra, karısına dönerek sözlerine şöyle devam etti:

- Ey kadın! Sen de günahın için tevbe et! Çünkü hata edicilerden oldun.

Hazreti Yusuf'un kendisine isnat edilen töhmetten, suçtan uzak ve temiz olduğuna dair başka alâmetler de vardı. Bunlardan birincisi; Hazreti Yusuf aslında hür olmasına rağmen, görünüşte Azîzin kölesiydi. Böyle bir kimsenin, efendisinin hanımına el uzatması mümkün olmazdı. Bu uzak bir ihtimaldir. İkincisi; gerek Azîz, gerekse yanında bulunanlar, Hazreti Yusuf'un kapıdan çıkmak için süratle koştuğunu görmüşlerdi. Eğer niyeti kötü olsaydı, kapıdan çıkıp, hemen oradan uzaklaşmaya çalışmazdı. Üçüncüsü; Züleyha'nın, gayet güzel bir şekilde süslenmesine karşılık, Hazreti Yusuf, kılık ve kıyâfeti bakımından tabiî ve sade idi. Dördüncüsü; Hazreti Yusuf hep emin olmuş, onların yanında uzun müddet kalmış, böyle bir hâl vuku bulmamıştı. Beşinci olarak; Züleyha, açıktan Yusuf aleyhisselâmı itham etmeyip, hakkında umumî ve kapalı sözler söylemiş, Yusuf aleyhisselâm ise, hiç korkmadan işin aslını olduğu gibi anlatmıştı. Suçlu olsa idi, hâdiseyi bu kadar açık anlatamazdı. Azîzin hanımına böyle harekette bulunan kimsenin, korkusundan bu kadar açık ve rahat konuşması mümkün olmazdı.

Görünüşte mesele kapanmış gibiydi. Zira ne Züleyha bu işi sağda solda anlatıp kendini ele vermek ister, ne de Azîz meseleyi anlatıp kendini zor durumda bırakırdı. Ancak Züleyha'nın Hazreti Yusuf'a yaptıkları, bir müddet sonra hizmetçiler vasıtasıyla Mısır ahalisi tarafından duyulmuş, kadınlar arasında yayılmıştı. Aralarında konuşuyorlardı:

- Kadın dediğinin bir şerefi ve haysiyeti olur. İnsan Azîz gibi bir adamın hanımı olur da hizmetçisinden murad almaya kalkarsa, budala deriz biz ona...

- Azîzin çocuğu olmadığını bilmiyor musunuz? Kadıncağız ne yapsın, hiç olmazsa hizmetçisiyle olsun gönlümü edeyim, demiştir...

- Ben olsam ölürüm, yine hizmetçi ile gönül birliği edemem. Herkes haddini bilmeli...

Bu çeşit sözler etrafta söylenir olmuştu. Zaten gizlenmesi de pek mümkün değildi. Böyle yüksek mevkide bulunanların hayatları her zaman dikkatle takip edilir olmuştur.

Kadınlar, bu sözleri rastgele söylemiş değillerdi. İnsan bazen farkında olmadan bir şeyler konuşabilirdi. Fakat Züleyha'yı ayıplayan kadınlar, ne konuştuklarının farkında idiler. Bilerek konuşmuşlardı. Böyle konuşmalarıyla, güya, Züleyha'nın yaptığı işten kendilerinin uzak olduklarını da ifade etmek istiyorlardı.

Aslında Mısırlı kadınların bu sözleri hileden başka bir şey değildi. Çünkü onlar, Yusuf aleyhisselâmın güzelliğini işitmişler ve onu görmek hevesine düşmüşlerdi. Bu gayelerine erişmek istediler. Bunun için aralarında böyle konuşup, onu ayıpladılar. Bundan maksatları, Züleyha'yı ayıplamak değil, Züleyha'nın, bu sözleri duyarak, kendisini mazur gösterebilmek için, Yusuf aleyhisselâmı onlara göstermek mecburiyetinde kalmasını sağlamaktı. Bu hanımlar ancak Hazreti Yusuf'u bu şekilde görebileceklerini sanıyorlardı.

Gerçekten de Yusuf aleyhisselâmın güzelliği fevkalâde idi. Âdem aleyhisselâma çok benzerdi. Kıtlık zamanında açlık sıkıntısından muzdarip olan Mısırlılar, onun yüzünü görmekle sıkıntılarını giderirler ve açlıklarını unuturlardı. Bütün bunlara rağmen Yusuf aleyhisselâma güzellik-

ten bir parça verilmişti. Muhammed aleyhisselâma ise tamamı verilmiş, fakat setredilmişti. Çünkü Muhammed aleyhisselâm, cümle mahlûkatın en güzeli ve Allahü teâlânın sevgilisi idi.

Yusuf aleyhisselâmda cemâl, Resûlullah efendimizde cemâl ve kemâl vardı. Yusuf aleyhisselâmın cemâli görülünce, eller kesildi. Resûlullah efendimizin kemâli ile, zünnarlar kesildi, putlar kırıldı ve küfür bulutları dağıldı.

Eshab-ı kiram, Peygamber efendimize sordular:

- Siz mi güzelsiniz, Yusuf aleyhisselâm mı?

Resûlullah efendimiz buyurdu ki:

- Kardeşim Yusuf benden sabîh [yüzü güzel], **ben ondan melîhim** [sevimliyim.] **Onun görünen güzelliği, benim görünen güzelliğimden çoktur.**

Hazreti Aişe'den, Resûlullah efendimizin güzelliği sorulunca, şu mealde bir şiir söyledi:

- Yusuf aleyhisselâmı satın almak için arttırmaya çıkan Mısır zenginleri, Muhammed aleyhisselâmın yüzünün güzelliğini işitmiş olsalardı; güzelliği dillere destan olan Yusuf aleyhisselâm için hiç para vermezler, bütün varlıklarını Muhammed aleyhisselâmın yüzünü görebilmek için saklarlardı. Hazreti Yusuf'un yüzünü görünce ellerini kesen Mısır kadınları, Muhammed aleyhisselâmın parlak alnını görselerdi, ellerinin yerine kalblerini keserler ve hiç acı duymazlardı.

Züleyha, Mısır kadınlarının, Hazreti Yusuf'a olan muhabbeti sebebiyle kendisini ayıpladıklarını duyunca; "Yusuf aleyhisselâm gibi cemâl sahibi eşsiz birisine yalnız ben değil, herkes metfun ve hayran olur. Siz de görün ba-

kalım, siz ne diyeceksiniz?” diye düşünerek, onu sevmekte mazur olduğunu göstermek için bir ziyafet tertip etti. Kendisini ayıplayan ve arkasından konuşan kırk kadar hanımı davet etti. Onlar için dayanıp rahat edecekleri yastıklar; bıçakla kesilerek yenecek yiyecekler hazırladı.

Züleyha’nın davet ettiği kadın misafirler, gelip oturdular. Züleyha, onların her birine birer bıçak verdi. Misafir kadınlar, yastıklara kibirli bir şekilde yaslandılar ve aralarında konuşup gülerek yiyeceklerini bıçakla kesip yemeye başladılar. Bu kadınlar memleketin ileri gelen hanımları idi. Bu sırada Züleyha, başka bir odada giydirilip kuşatılan Yusuf aleyhisselâma, kadınlara görünmesini ve karşılarına çıkmasını söyledi. Yusuf aleyhisselâm, Züleyha’dan çekindiği için, emrine muhalefet etmedi. Kadınlara göründü.

Kadınlar, rüyada görülmesi bile düşünülemeyen bir erkek güzeli olan Yusuf aleyhisselâmı görünce, kendilerinden geçtiler. Hayran hayran Yusuf aleyhisselâma bakıyor, gözlerini ondan ayıramıyorlardı. Cemâlinin heybetinden, yüzünün güzelliğinden, kendilerini unutmuşlardı. Rüyada mı, yoksa hayal âleminde mi yaşadıklarını bilemez hâlde idiler. Farkında olmadan ellerindeki bıçaklarla meyve yerine, hiç acı duymadan, ellerini kestiler.

Yusuf aleyhisselâmın kendilerine ve yiyeceklerine iltifat ve itibar etmediğini gören kadınlar, onda, meleklerin hususiyetini seyrettiler. Ona hayran kaldıklarından ellerini kestiklerinin farkında değillerdi. Onun güzelliğini ve cemâlinin heybetini hiçbir insanda görmemişlerdi. Hepsi bir ağzından; “Bu insan olamaz, bu kerim bir melektir!” demekten kendilerini alamadılar

Mısır'da, insanlar arasında bir kimsenin güzelliği meleğe benzetilerek ifade edilmekte idi. Çünkü, onların nazarında en çirkin mahlûk şeytan, en güzel varlık da melektir. Bu yüzden meleğe benzetme yaparlardı. Yusuf aleyhisselâmı gören Mısırlı kadınlar da, onun fevkalâde güzelliğini ifade etmek için meleğe benzetmişlerdi.

Bir müddet odada duran Yusuf aleyhisselâm Züleyha'nın emriyle odayı terk etti. Onun odadan çıkışını şaşkın bakışlarla izleyen kadınların gözleri, bir müddet kapıya çakılı kaldı. Nihayet ellerinde hissettikleri acıyla kendilerine geldiler. Parmaklarına baktıklarında, elma yerine ellerini kestiklerini anladılar. Bıçakları bırakarak ellerindeki kanın durdurulması ile uğraşmaya başladılar.

Züleyha, hakkında dedikodu yapan kadınlara karşı bir zafer kazanmıştı. İçinde bulunduğu durumu onlara ancak bu şekilde anlatabilirdi. Onların bu zavallı, ne yapacaklarını bilmez hâlini gülümseyerek seyreden Züleyha dedi ki:

- İşte gördünüz mü? Siz benden daha çok kınanmaya, ayıplanmaya lâyıksınız. Çünkü, onu bir defa görmekle kendinizi kaybedip, ellerinizi kestiğinizin bile farkında olmadınız. Ben ise, uzun zamandan beri onunla birlikteyim. Fakat hiçbir vakit sizin bu hâlinize düşüp, hayranlığımdan dolayı kendimden geçmedim. Eğer şimdi gördüğünüz gibi, onu önceden gözünüzün önüne getirseydiniz beni mazur görür, bu sevgimden dolayı beni kınamazdınız.

Züleyha, Yusuf aleyhisselâmı kadınların karşısına çıkarmakla, kendisinin devamlı olarak içinde bulunduğu zor durumu onlara göstermek istemişti. Zira onlar, bir defa Yusuf aleyhisselâmı görmekle

kendilerinden geçmişler ve ellerini kestiklerinin bile farkında olmamışlardı. Böylece, kendisinin Hazreti Yusuf'a karşı davranışlarında haklı olduğunu; asıl onların gülünç duruma düştüklerini göstermiş oluyordu.

Kadınların hiçbirinin, "Hayır, ben soğukkanlılığımı muhafaza ettim, duygularıma hakim oldum. Aklımdan hiçbir fenalık geçmedi ve kendimi kaybetmedim!" demeye hakları kalmamıştı. Çünkü her biri hâlen kanamakta olan parmaklarını sıkıyor, akan kanı durdurma çabasıyla uğraşıp duruyorlardı. Dillerini tutmamanın cezasını bu şekilde çekiyorlardı.

Züleyha onlara unutamayacakları bir ders verdikten sonra, sözlerine şöyle devam etti:

- Yemin ederim ki, ben ondan murad almak istedim. Bu iş için talepte bulundum. O ise bu hususta masumiyet gösterip teklifimi kabul etmedi. Yemin ederim ki, eğer ona emrettiğim şeyi yapmazsa, muhakkak zindanlarda sürünür!

Kadınların hiçbiri, "Evli bir kadın bunu nasıl düşünür, ayıbın da bir hududu olmalı" diyecek hâlde değildi. Zira ellerinin kesilmesi gözler önünde idi. Değil bunu söylemek, hepsi birden, Hazreti Yusuf'un başına toplanıp dediler ki:

- Azîzin hanımının emrine karşı gelmen sana bir fayda getirmez. Üstelik hapse düşer, hakaret ve zillete uğrarsın.

Yusuf aleyhisselâmın karşısında kendilerini unutan ve ona rağbet gösteren bu kadınlar, bundan sonra onu Züleyha'nın arzusuna uymaya teşvik ettiler.

Züleyha, güzelliğinin yanında mal, servet ve mevki sahibi idi. Eğer ar-

zusuna uymazsa, onu hapse attırabilir, iftira edebilir, hatta öldürtebilirdi.

Artık Züleyha evine sık sık misafir getiriyor, onlardan yardım almak istiyordu. Kadınlar hem Yusuf aleyhisselâmı bir daha görmek, hem de Züleyha'ya yardım etmek için geliyorlardı. Kimisi Züleyha'nın isteğini yapmasını isterken, kimisi de kendi gönlünü yapmasını bile teklif ediyordu.

Ancak bir peygamber olan Yusuf aleyhisselâm hiçbirine iltifat etmiyordu. Onlara Allahtan korkmalarını hatırlatıyordu. Ancak istenilmeyen bütün şeylerle tehdit ediliyor, karşılığında insan nefsinin rağbet ettiği şeyler teklif ediliyordu.

Hazreti Yusuf'un zindana atılması

Yusuf aleyhisselâm, kadınların, fuhşu güzel gösteren hileleri ve kendine lâyık olmayan teklifleri iyice artınca, Allahü teâlâya sığınıp duâ etti. Başına gelen bu musibetten korunmasını istedi ve şöyle niyazda bulundu:

- Ey Rabbim! Zindan bana, bu Mısırlı kadınların beni davet ettikleri şeyden daha hoş geliyor. Onların isteklerini yapmaktansa, zindanı tercih ederim. Ya Rabbi! Eğer sen onların hilelerini benden çevirmezsen, onlara meyleder, böylece sefihler zümresine dahil olurum.

Azîz, bu işte Yusuf aleyhisselâmın suçsuz olduğunu anladığı için herhangi bir ceza vermeye lüzum görmemişti. Bu defa Züleyha başka hilelerle Yusuf aleyhisselâmı elde etmeye çalıştı. Yusuf aleyhisselâm ise onun hâllerine iltifat etmedi. Züleyha, Hazreti Yusuf'tan ümidini kesince, kocasına dedi ki:

- Bu Kenanlı genç, beni insanlar arasında rezil etti. Kendi nefsinden murad

almak istediğimi söyledi. Bu hususta mazur olduğumu insanlara anlatamadım. Ya bana izin ver, beni kınamamaları için insanlara mazur olduğumu anlatayım veya onu hapset!

Diğer kadınların kocaları da hanımlarını koruyabilmek için Azîze baskı yapıyorlardı.

Hazreti Yusuf'un kadınların tasallutundan kurtulmak için yaptığı duâyı Allahü teâlâ kabul etti. Başta Azîz olmak üzere, Mısırlı kadınların kocaları da kadınların mekik dokur gibi Hazreti Yusuf'u görmeye gelmelerine mâni olmak için bir çare düşündüler.

Neticede Azîz, dedikoduların son bulması için en uygun yolun Yusuf'un hapsedilmesi olduğuna karar vermişti. Böylece Yusuf aleyhisselâm zindana atıldı. Uzun zaman orada kaldı. Kaç sene zindanda kaldığı bilinmemektedir. Yusuf aleyhisselâm; zindanda, uzun zaman kalmış, kurtulma ümidi tükenmiş insanlar gördü. Zindan halkı da temiz ruhlu, güzel ve güler yüzlü, her yönüyle mükemmel bir insanla ilk defa karşılaşıyorlardı. Hiçbirinin hatırından onun bir suç işleyebileceği geçmiyordu.

Yusuf aleyhisselâmla beraber, Mısır Firavununun iki kölesi de zindana atılmıştı. Bunlardan biri ekmekçisi, diğeri de şerbetçisi idi. Her ikisi de Firavuna karşı suç işlediklerinden buraya gönderilmişlerdi.

Yusuf aleyhisselâm, zindanda hastaları ziyaret eder, onların işlerini görür ve sıkıntısı olanları ferahlandırırdı. Biri bir şeye muhtaç olsa, onun için, zindandakilerden para toplar ve yardımda bulunurdu. Geceleri daima namaz kılar ve Rabbini zikre-

derdi. Belâlara uğrayan, hayattan ümitlerini kesmiş hüzünlü kimseleri teselli eder, onlara derdi ki:

- Sizi müjdelerim! Sabrediniz! Allahü teâlâ size ecrinizi verir.

Zindandakilerin her biri ona muhabbet eder; “Ey Yiğit! Ne güzel yüzlü, tatlı sözlü ve iyi huylusun!” derlerdi. İlk geldiğinde zindan arkadaşları sormuşlardı:

- Ey güzel yüzlü delikanlı! Söyle sen kimsin?

Yusuf aleyhisselâm da şöyle cevap vermişti:

- Ben Halilullah İbrahim’in oğlu İshak’ın oğlu Safiyyullah Yakûb’un oğluyum.

Onun suç işleyebileceğine inanmayan zindan müdürü bile Yusuf aleyhisselâma demişti ki:

- Ey delikanlı! Gücüm yetse seni salıverirdim. Buna imkânım yok. Fakat, zindanda istediğin yerde kalabilirsin!

Şerbetçi ile ekmekçinin rüyası

Hazreti Yusuf zindanda iken peygamber olduğu bildirilmiş ve rüya tabiri de öğretilmişti. Yusuf aleyhisselâm, burada sözleri, ilmi ve hâlleri ile insanlara doğru yolu gösteriyor; dedelerinden İbrahim aleyhisselâmın dininin hükümlerini anlatıyor; Allahü teâlâyı bir bilip, Ondan başka hiçbir şeye ibadet etmemelerini söylüyordu. Firavunun ekmekçisi ve şerbetçisi de Yusuf aleyhisselâmı dinleyenler arasında idi.

Birgün Hazreti Yusuf, ekmekçi ile şerbetçinin yanına uğramıştı. Onları dertli ve düşünceli gören Hazreti Yusuf dedi ki:

- Sizi dertli ve düşünceli görüyorum. Bir şey mi oldu?

- Ey nur yüzlü kişi! İkimiz de birer rüya gördük. Neye delâlet ettiklerini bilmiyoruz. Lütfen bize anlatır mısın?

- Gördüklerinizi anlatın da tabir edeyim.

Birisi anlatmaya başladı:

- Ben kendimi rüyamda üzüm sıkıp şarap yaparken gördüm.

Diğeri de rüyasını şöyle anlattı:

- Ben kendimi başımın üzerinde ekmek taşırken gördüm. Kuşlar o ekmeği yiyordu.

Böylece rüyalarını anlatmalarından sonra dediler ki:

- Ey nur yüzlü genç! Bize bu rüyaların yorumunu yap, biz seni iyilik yapan, iyiliği seven bir insan olarak görüyoruz.

Hazreti Yusuf rüyaların yorumunu yapmadan önce, onlara hak din hakkında bilgi verdi ve dedi ki:

- Size gelecek olan bir yemeğin, daha gelmeden önce onun ne yemeği ve lezzetinin nasıl olduğunu, miktarını size haber veririm. Bu Rabbimin bana

öğrettiklerinden, bildirdiklerindendir.

Ben sizin zannettiğiniz gibi Allahü teâlâyı inkâr eden bir kavmin dininde değilim, hiçbir zaman da olmadım ve bozuk dinlerden de uzağım. Ben dedelerim Hazreti İbrahim, Hazreti İshak ve babam Hazreti Yakûb'un dini olan tevhid dini üzereyim. Herhangi bir mahlûku Allaha ortak koşmak bize yakışmaz.

Hazreti Yusuf böylece hak dini anlattıktan sonra, sözlerine şöyle devam etti:

- Ey zindan arkadaşlarım! Sizin altın, gümüş, demir ve başka şeylerden yapılmış, kimseye zarar ve faydaya gücü yetmeyen irili ufaklı çok sayıdaki putlarınız mı hayırlı; yoksa, bir ve her şeye galip olan Allahü teâlâ mı? Sizin, Onu bırakıp taptıklarınız; atalarınızın ve kendinizin takmış olduğunuz kuru adlardan başka bir şey değildir. Allahü teâlâ o putların ilâh olduklarına dair hiçbir delil indirmedi, bildirmedi. Kulların dünya ve ahiretteki bütün işlerinde hüküm yalnız Allahü teâlâya aittir. O, kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emreylemiştir. Çünkü, ibadete müstahak olan yalnız Odur. İşte dosdoğru olan din budur. Fakat insanların çoğu bunu bilmiyorlar.

Yusuf aleyhisselâm rüyayı tabir etmeden önce, Allahü teâlânın peygamberi olduğunu söyleyip, mucize gösterdi. **"Size gelen yemekler daha gelmeden, cinsini ve tadını haber veririm."** dedi. Peygamberler ailesinden geldiğini, baba ve dedelerinin peygamber olduğunu bildirdi. Babasının Yakûb, dedelerinin İbrahim ve İshak aleyhimüsselâm olduğundan bahsetti. Hazreti İbrahim ve İshak aleyhisselâm, Mısır'da da bilinir, peygamber oldukları kabul edilirdi. Bu yüzden Yu-

suf aleyhisselâm, açıkladığı tevhid itikadının onlar tarafından kabul görmesi ve sözüne itibar edilerek kendisine itaat edilmesi için, peygamber ailesinden geldiğini söyledi.

Yusuf aleyhisselâm, zindan arkadaşlarını üç kademede Hak dine davet etmişti. İlk önce tevhid itikadının lüzumunu, Allahü teâlâya inanmanın gerekli olduğunu anlattı. Sonra Allahü teâlâdan başka şeylerin, putların ibadete müstahak olmadıklarına dair deliller getirdi. Son olarak da hak dini, aklın ve naklin kabul edeceği bir şekilde ortaya koydu. Nitekim; **"İşte dosdoğru olan din budur. Fakat insanların çoğu bunu bilmiyorlar."** sözü de bunu göstermektedir.

Yusuf aleyhisselâm, rüyalarının tabirini isteyen zindan arkadaşlarına, tevhid inancını anlatıp peygamber olduğunu açıkladıktan sonra, onların rüyalarını tabir etmeye başladı:

- Ey zindan arkadaşlarım! Sizden biri kurtulacak ve tekrar efendisinin hizmetine girecek, ona şerbetçilik yapacaktır. Diğerinize gelince, o asılacak ve kuşlar tepesine konacak, başının etini yiyecektir. Açıklanmasını istediğiniz rüya hakkında hüküm ve takdir böyle olup, aynen gerçekleşecektir.

Hazreti Yusuf, rüyaları böyle tabir ettikten sonra, kurtulacağını söylediği kimseye dönerek dedi ki:

- Kurtulduğun zaman efendinin yanında benden bahset!

Resûlullah efendimiz Yusuf aleyhisselâmın şerbetçiye söylediği sözle ilgili olarak buyurdu ki:

(Allahü teâlâ, kardeşim Yusuf'a [aleyhisselâm] **rahmet etsin. O, şerbetçiye; "Beni efendinin yanında an!" demeseydi, zindanda beş seneden sonra yedi sene daha kalmayacaktı.)**

Zindandan kurtulan şerbetçiye şeytan vesvese verdiği için, Firavuna, Hazreti Yusuf'tan bahsetmeyi unuttu. Nitekim ayet-i kerimede mealen; **(Fakat şeytan, efendisine anmayı ona unutturdu.)** [Yusuf 42] buyurulmuştur.

Yusuf aleyhisselâmın rüya gören zindan arkadaşları çok geçmeden zindandan çıkarıldılar. Rüyalarının neticesi, Yusuf aleyhisselâmın tabir ettiği gibi çıktı. Şerbetçi, Firavunun yanında eskisinden daha iyi bir makama kavuştu. Ekmekçi ise asıldı ve beynini kuşlar yedi. Şerbetçi zindandan kurtulunca, Firavunun yanında şeytanın vesvesesiyle Yusuf aleyhisselâmı unuttu. Neticede Allahü teâlâ, Yusuf aleyhisselâmın zindanda bir müddet daha kalmasını dilemiş, onun sözünü ve şeytanın unutturmasını buna sebep kılmıştır. Cenab-ı Hak bir şeyi murad edince, sebeplerini de yarattığını herkes bilir. Nitekim şair Nâbi şöyle demiştir:

Yani; Nâbi (sen üzülme) bir emrin yapılması hakkında Allahü teâlâ bir şeyi irade edip dileyince; onun yerine getirilmesi için umulmayan yönlerden, çeşitli sebepler ortaya çıkarır.

Firavunun rüyası

Allahü teâlânın, Yusuf aleyhisselâm hakkında takdîr ettiği zindanda kalma müddetinin sonları yaklaşmıştı. Ancak Allahü teâlânın âdeti sebeplerle yaratmak idi. Bunun için de sebeplerini yarattı. Nitekim zamanın Mısır firavunu olan Reyyan, bir gece bir rüya gördü. Dehşetle uyandı. Bir müddet gördüğü rüyayı düşündü, bir şeye yoramadı. Tekrar uyumak istedi, fakat uyuyamadı. Zira zihni gördüğü rüya ile meşgul idi.

Sabah olunca ilk iş olarak memleketindeki bütün müneccimleri, sihirbazla-

rı, rüya tabircilerini topladı. Onlara izzet ve ikramda bulundu. Sonra rüyasını anlattı:

- Bu gece rüyamda yedi tane iri, semiz inek gördüm. Daha sonra ortaya çıkan yedi tane cılız ve zayıf inek o semiz inekleri yedi. Ayrıca yedi adet yeşil taze başak gördüm. Yedi tane de kuru başak vardı. Bu başaklar da yeşil başakları mahvettiler...

Firavun bunları anlattıktan sonra, divan üyelerine ve âlimlere ve rüya tabircilerine birer birer göz gezdirerek sözlerini şöyle bitirdi:

- Ey ileri gelenler! Eğer gerçekten rüya tabirinde mahirseniz, benim rüyamı tabir ediniz!

Allahü teâlâ bu kimselerin basiretlerini bağlamıştı. Tabir etmeleri mümkün değildi. Zira takdîr Hazreti Yusuf'un zindandan çıkması idi. Kâhinler dediler ki:

- Bu anlattıklarınız karışık bir rüyadır. Biz böyle hesaba kitaba gelmeyen rüyaların tabirini bilmeyiz.

Firavun ve kâhinler arasında cereyan eden bu konuşmaların yapıldığı mecliste, Yusuf aleyhisselâmın zindan arkadaşı olan şerbetçi de bulunuyordu. Kalbi sızladı. Hemen Yusuf aleyhisselâmın; **"Beni efendinin yanında an!"** sözünü hatırladı. Firavuna dedi ki:

- Zindanda ilmi ve ibadeti çok salih bir zat vardır. Rüyanızın tabirini bilecek biri varsa, o da bu faziletli zattır. Onun ilim ve hikmet sahibi bir zat olduğunu herkes tasdik eder. Ben ve arkadaşım Ekmekçi zindanda iken gördüğümüz rüyayı ona tabir ettirmiştik. Rüyalarımız, tabir ettiği gibi çıktı. İzin verirseniz rüyanızı ona tabir ettirip geleyim.

Firavun, sevinç ve memnuniyet göstererek,

şerbetçiyi Yusuf aleyhisselâmın yanına gönderdi. Şerbetçi, Hazreti Yusuf'un yanına varınca dedi ki:

- Ey Yusuf! Ey Sıddîk! Bize, yedi zayıf ineğin, yedi semiz ineği yediği ve yedi kuru başağın da yedi yeşil başağı yok ettiği şeklinde görülen rüyanın tabirini haber ver! Umulur ki, Firavun ve yanındakilere isabetli tabirinizle dönerim de, onlar, bu vesile ile senin gerçek değerini anlarlar.

Şerbetçinin burada **"Umulur ki..."** gibi ihtimale yer vermesinin bazı sebepleri vardır: Şerbetçi, birçok kâhinin, hakkında söz söylemekten âciz kaldığı bir rüyayı, Yusuf aleyhisselâmın da tabir edememesinden çekiniyordu. Ayrıca Firavun ile yakınlarının, Hazreti Yusuf'un cevabını anlayabileceklerinden pek ümitli değildi. Anlasalar bile doğruluğuna itimat edeceklerini kat'î olarak bilmiyordu. Ayrıca, Firavun ve avenesi, Yusuf aleyhisselâmın faziletinden habersiz oldukları gibi, diğer insanlar da fazilet ve üstünlük sahibinin kadrini anlayamayacak kadar gaflet içindeydiler. Bu ve benzeri sebeplerden dolayı, kat'î bir ifade yerine **"Umulur ki..."** dedi.

Yusuf aleyhisselâm rüyanın tabirini şöyle yaptı:

- Yedi semiz inek ve yedi yeşil başak bolluk ve genişlik yıllarıdır. Yedi zayıf inek ve yedi kuru başak kıtlık yıllarıdır. Şimdi yedi yıl ziraatteki âdetiniz üzere mahsul ekin. Yiyeceğiniz az bir miktarı dışında, buğdayı saklayın. Bu bolluk yılları geçtikten sonra yedi sene kıtlık olacak. Bu kıtlık seneleri için evvelce biriktirdiğiniz buğdayın, tohumluk olarak saklayacağınız az bir miktarından başkasını o vakte yetişenler yiyip bitirecekler.

Kıtlık seneleri geçtikten sonra bir bereketli yıl

gelecek. O sene yağmurlar yağıp her çeşit mahsulde bereket olacak. İnsanlar, o zaman üzüm, zeytin, susam gibi şeylerin usaresinden, suyundan ve hayvanların sütünden çok istifade edecekler.

Şerbetçi teşekkür ederek ayrıldı. Hazreti Yusuf'tan duyduğu rüyanın tabirini Firavuna haber verdi. Firavun bu tabiri beğendi ve dedi ki:

- Onu bana getiriniz!

Bu hâdise, ilmin faziletini göstermektedir. Çünkü Allahü teâlâ, Yusuf aleyhisselâmın ilmini onun dünyevî bir sıkıntıdan kurtulmasına vesile kıldı. İlim, kişinin dünyevî sıkıntıdan kurtulmasına vesile olduğu gibi, ahiretteki sıkıntısından kurtulmasına da vesile olacaktır. Şerbetçi, Firavunun emri üzerine, Yusuf aleyhisselâmın yanına giderek, "Ey büyük zat, Firavun seni istiyor!" dedi.

Fakat Yusuf aleyhisselâm bu daveti hemen kabul etmeyerek şöyle cevap verdi:

- Efendine dön de ellerini kesen o kadınların zoru neydi, kendisine sor! Benim Rabbim onların hilelerinin ne olduğunu, ne söylediklerini, ne yaptıklarını elbette bilir.

Firavuna bu durum iletildi. Meseleyi tahkik eden Firavun, o kadınları derhal yanına getirterek sordu:

- Yusuf'un nefsinden murad almak istediğiniz vakit ne hâlde idiniz? Onu, Züleyha'nın emrine itaate teşvik ederken size karşı bir meylini hissettiniz mi? Kendisinde bir kötülük, şüphe götürür bir hareket gördünüz mü?

Kadınlar böyle bir soruyla karşı karşıya kalacaklarını hiç hesap etmemişlerdi. Hazreti Yusuf'un suçsuz yere hapsedilmesi onların da vicdan azabı çekmelerine sebep olmuş,

ancak zamanla unutmuşlardı. Firavunun bu meseleyi açmasıyla, eski vicdan azapları tazelenmişti. Suçu yine Hazreti Yusuf'a yıkmak mümkün idi, fakat tekrar vicdan azabına düşmek vardı. Bunun üzerine ellerini kesen kadınların hepsi, Yusuf aleyhisselâmı tenzih edip, onun temizliğine ve iffetinin yüksekliğine şehadet ederek dediler ki:

- Hâşâ! Biz onun hiçbir kötü hâline, hiçbir günahına muttalî olmadık.

Züleyha da, mecliste idi. Hanımlar onun yüzüne bakıp; "Sen ne dersin?" gibi bir imada bulundular. Azîzin hanımı Züleyha da; "Şimdi hak ortaya çıktı. Ben onun nefsinden murad almak istemiştim. O ise, şeksiz şüphesiz doğru söyleyenlerdendir!" dedi.

Hazreti Yusuf saraya davet edildiği hâlde, hemen bu daveti kabul etmedi. Durumun aydınlığa çıkmasını istiyordu. Zira zindana bir suçlu olarak değil de iftira atılmış bir mazlum olarak atılmış idi. Yusuf aleyhisselâm, yapılan daveti kayıtsız şartsız kabul edip, zindandan çıkmakta acele etse idi, Firavunun kalbinde bu iftiradan bir eser ve şüphe kalabilirdi. Fakat zindandan çıkmadan önce, meselenin araştırılmasını istemesi; kendisine atılan iftiradan uzak ve temiz olduğuna delâlet ettiği gibi, zindandan çıkarıldıktan sonra da kınanmaktan kurtulmuş olacaktı.

Yusuf aleyhisselâmın, kendi durumunu, kendisine iftira eden, o ellerini kesen kadınlara sorarak araştırmasını Firavuna teklif etmesi de; bu meselede temiz, nezih ve suçsuz olduğunun ayrı bir delilidir.

Yusuf aleyhisselâmın, kendisine gelen elçiye böyle demesinin sebebi, Kur'an-ı kerimde mealen şöyle beyan buyuruldu:

(Benim, işin doğrusunun anlaşılmasına vesile olan bu teşebbüsüm, onun [Azîzin] **gıyabında** [hanımına] **hıyanet etmediğimi, Allahü teâlânın hainlerin hilelerini muvaffakiyete erdirmeyeceğini bilmesi içindi.)** [Yusuf 52]

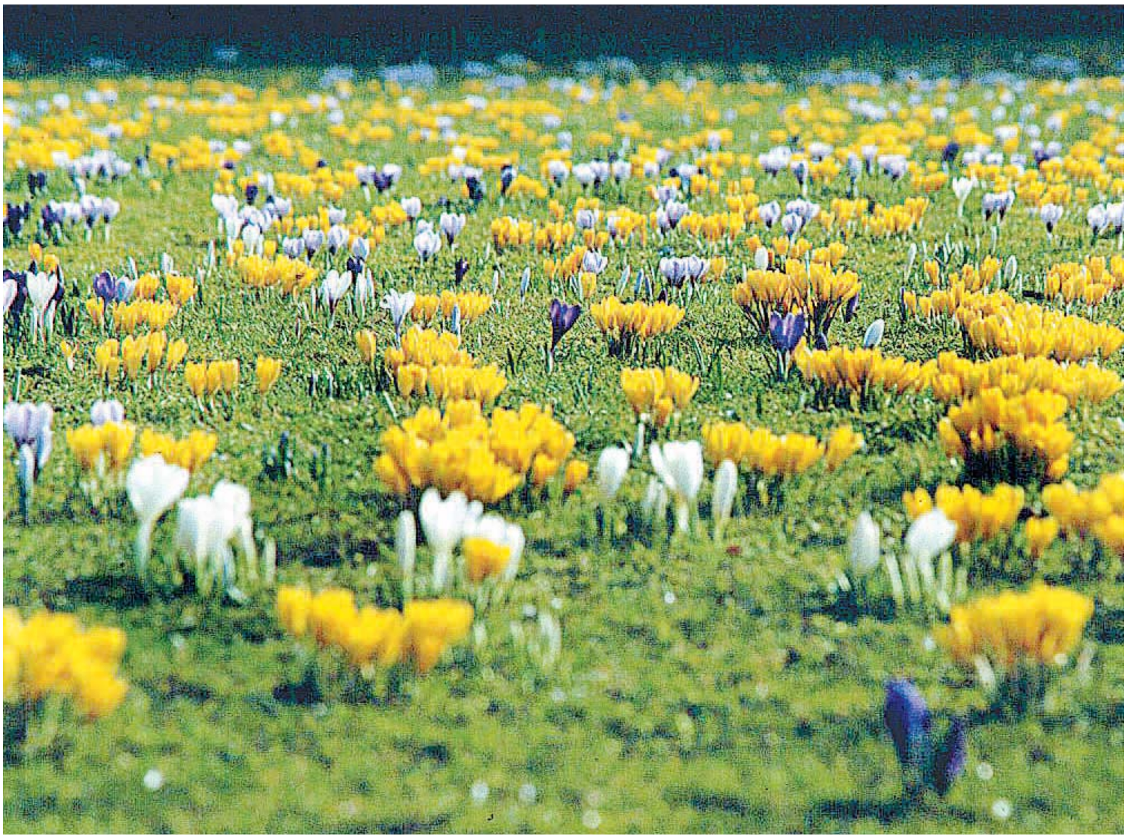
Yusuf aleyhisselâm, zindana girince Cebrail aleyhisselâm gelmiş ve kendisine; "Allahümmec'al lî min indike ferecen ve mahrecen, verzuknî min haysü lâ ahtesib = Allahım! Bana kendi katından, içinde bulunduğum bu sıkıntıdan çıkış ve kurtuluş yolu nasip eyle. Beni ummadığım yerden, rızıklandır!" duâsını öğretmişti. Yusuf aleyhisselâm da böyle duâ ederdi.

Hazreti Yusuf'un maliye nazırı olması

Allahü teâlâ, onun bu duâsını kabul etti. Zindandan çıkması için sebepler yarattı. Yusuf aleyhisselâmın hâlleri Firavunun da hoşuna gitti. Çünkü, rüya tabiri ilmine vâkıftı. Zindandan çıkmaya heveslenmemiş, ellerini kesen kadınların hâlinin araştırılmasını istemiş, bir de kendisine yapılan iftiradan uzak olup temiz ve günahsızlığını göstermişti.

Ayrıca Yusuf aleyhisselâmın çok ibadet ve taat yapması da, Firavunun hoşuna giden bir yönü idi. Bütün bunlar; Yusuf aleyhisselâmın ilminin çokluğu başta olmak üzere, kendisine güvenilmesine ve ziyadesiyle hayranlık duyulmasına sebebiyet verdi. Böylece Firavun, Yusuf aleyhisselâm hakkında hüsnüzan sahibi oldu.

Hükümdarların ortak yönü, en değerli kimseleri ve en kıymetli şeyleri kendilerinde bulundurmak istemeleridir. Zamanın Mısır Firavunu da, böyle üstün hasletlere sahip olan Yusuf aleyhisselâmı, kendisine müsteşar edinmek istedi.

Bu sebeple, "Onu bana getirin, kendisini has müsteşar edinip işlerimi ona bırakayım!" dedi. Firavunun emri üzerine bir elçi, Yusuf aleyhisselâmın yanına geldi. Firavunun kendisini çağırdığını söyledi. Yusuf aleyhisselâm, hakikat ortaya çıktığı için de Firavunun davetini kabul etti.

Zindan arkadaşları, Yusuf aleyhisselâmın aralarından ayrılışına çok üzüldüler. Çünkü ondan hep iyilik ve fayda görmüşlerdi. Kendilerine daima yardımcı oluyordu. Yusuf aleyhisselâm zindandan çıkarken, zindandakilere veda edip şöyle duâ etti:

"Allahım! Hayırlı, salih kimselerin kalblerini onların üzerine çevir! Onlardan haberleri gizli tutma!"

Yusuf aleyhisselâmın bu duâsından sonra, haberler herkesten önce hapishanedekiler tarafından öğrenilmeye başladı. Zin-

danın kapısına; "Burası, belâ, musibet ve hüzün evi, dirilerin kabri, düşmanların sevinç, dostların tecrübe yeridir" diye yazdı. Gusül abdesti alıp elbiselerini değiştirdi. Sonra Firavunun sarayının kapısına kadar geldi. Bu sırada, **"Rabbim, dünyam ve yarattıkları hakkında bana kâfidir. Ondan başka ilâh yoktur!"** diye duâ etti.

Firavunun odasına girince; "Allahım! Bana ondan hayır gelmesini nasip et! Onun ve başkasının şerrinden sana sığınırım!" diye duâ etti.

Firavun kendisini görünce, Yusuf aleyhisselâm Arapça selâm verdi. Firavun, çok lisan bilirdi. Hangi lisan ile konuşursa, Yusuf aleyhisselâm da o dil ile cevap verirdi. Arapça ve İbraniceyi de onun bildiği lisanlardan fazla olarak biliyordu. Firavun, ondaki bu hâllere hayran oldu. Çok iltifatlarda bulunarak dedi ki:

- Sen bugünden itibaren bizim nezdimizde mühim bir mevki sahibisin, her işte eminsin, itimat edilen bir müsteşarsın!

Firavun, Yusuf aleyhisselâmla konuştukça, ona olan hayranlığı gitgide artıyordu. Hâlbuki Yusuf aleyhisselâmı ilk gördüğünde; "Bunca yaşlı başlı sihirbaz ve kâhinin tabir edemediği rüyayı bu genç mi yorumladı?" diye sormaktan kendisini alamamıştı.

Firavun, rüyasının yorumunu, bir de Yusuf aleyhisselâmın ağzından dinlemek istedi. Yusuf aleyhisselâm, Firavunun rüyasını ve tabirini şöyle anlattı:

"Rüyanda, Nil nehri kenarında semiz ve güzel yedi ineğin ortaya çıktığını gördün. Sen onların güzelliklerine hayran hayran bakarken, aniden suyun kabardığını sonra da kuruduğunu gördün. Bu sırada Nil'in kokmuş çamurların-

dan, zayıflıktan karınları yapışmış yedi ineğin çıktığını gördün. Bunlar yedi semiz ineğin arasına girip, onları yırtıcı hayvanların parçaladığı gibi parçaladılar. Etlerini yediler, derilerini parçaladılar ve kemiklerini kırdılar. Sen, zayıf olmalarına, semiz ineklere galip gelip, onları yemelerine rağmen, kendilerinde hiç semizleşme olmadığını görüp hayret ettin.

Bu sırada aniden, tanesi dolgun yedi yeşil ve taze başak gördün. Bunun hemen yanında, kuru ve siyah yedi başak daha vardı. Hepsinin kökleri sulu bir yerde idi. Sen ise kendi kendine hayret içerisinde; "Bitkilerin yeri aynı, hepsi de sulu bir yerde bulunuyor. Fakat bu yedisi yeşil ve meyveli; şu yedisi ise, siyah ve kuru, bu nasıl oluyor?" diyordun.

Bu sırada rüzgâr esti. Kuru ve siyah olan başakların yaprakları, yeşil başakların üzerine dağıldı. Bu sırada yeşil başaklar arasından bir ateş çıktı. Bu ateş onları yakıp kararttı. İşte, senin gördüğün rüya budur!"

Yusuf aleyhisselâmı dikkatle dinleyen Firavun dedi ki:

- Ey Sıddîk! Gördüğüm rüyayı olduğu gibi anlattın. Hiç hata etmedin. Senden dinlediklerim, gördüğüm bu rüyadan daha garip ve hayret vericidir. Şimdi bunun için ne tedbir almamız gerektiğini söyle!

Firavun rüyanın tabirini daha önce dinlediği için sadece rüyayı dinlemekle yetindi. Yusuf aleyhisselâm söze başladı:

- Bolluk senelerinde bol bol ekin ekmenizi tavsiye ederim. Çünkü bu yıllarda taş ve kerpiç üzerine ekin ekseniz yine bitecektir. Daha sonra büyük ambarlar yaptırın ve ekinleri sapları ile beraber ambarlarda saklayın! Bu şekilde

ekinler bozulmadan kalır, hem de saplar, hayvanlarınız için yem olur. Halka da ekinlerinden ihtiyaçları kadarını yemelerini, geriye kalanını saklayıp korumalarını emretmelisin. Sakladığın bu kadar yiyecek, Mısır halkı ve etrafındakiler için kâfi gelir. Böylece daha evvel kimsenin toplamadığı malı toplamış olursunuz.

Kıtlık zamanı her taraftan insanlar, yiyecek almak için size gelirler. Topladığınız yiyecekleri, onlara satarsınız. Bu şekilde hem onlar ihtiyaçlarını giderir ve hem de devlet hazinesi mal ile dolar!

Yusuf aleyhisselâmın bu tavsiyeleri, Firavunun çok hoşuna gitti. Fakat bu işte kendisine yardım edebilecek, kabiliyetli birini tanımıyordu. Yusuf aleyhisselâma dedi ki:

- Bu hususta bana kim yardımcı olur? Bu işi benim için kim yapar?

- Mısır'ın hazinelerinin idare işini bana bırak! Ben onu müstahak olmayanlardan muhafaza etmeye muktedirim, tasarruf yollarını bilirim. Bu büyük ve mühim işi hakkıyla yaparım!

Melik bu teklifi memnuniyetle kabul etti. Böylece Hazreti Yusuf Mısır diyarında Firavundan sonra en çok sözü geçen kimse oldu.

Aslında halkın işlerinde tasarruf ve yetkiyi alması, Yusuf aleyhisselâma vacip idi. Bundan dolayı işi üzerine almak ona câiz oldu. Halkın işlerinde tasarruf ve yetkiyi ele almasının Yusuf aleyhisselâma vacip olmasının birkaç sebebi vardı:

Yusuf aleyhisselâm Allahü teâlâ tarafından insanlara gönderilen bir peygamber idi. Onun için mümkün olduğu kadar, insanlara işlerinde faydalı olması lâzım ve vacip idi.

Yusuf aleyhisselâm,

yakında kıtlık çekileceğini, bu seneler için tedbirli ve ihtiyatlı bulunulmazsa, halkın büyük bir kısmının helâk olacağını vahiy ile öğrenmişti. Allahü teâlânın, Yusuf aleyhisselâma kıtlığın zararının az olması için tedbir almasını emretmiş olması muhtemeldir.

Ayrıca lâyık olanlara faydalı olmak, onlardan zararı defetmek aklen de güzel bir iştir. Yusuf aleyhisselâm halkın faydasına olan işlerde titizlik göstermekle mükellef idi. Hazinenin idaresi onun elinde olmadıkça, üstlendiği vazifeyi yerine getirmesi mümkün değildi. Vacip bir işin yerine getirilmesine sebep olan şey de vacip olur. Bundan dolayı, Mısır hazinelerini ele almak istemesi, Yusuf aleyhisselâma vacip işlerdendi. Yoksa kıtlıkta, insanların ihtiyaçlarını gidermesi mümkün olamazdı.

Züleyha ile evlenmesi

Züleyha aradan yıllar geçmesine rağmen, Hazreti Yusuf'u unutmuş değildi. Ancak eskiden Hazreti Yusuf kendi evinde ve emrinde idi. Şimdi ise böyle bir durum olmadığından, Yusuf aleyhisselâmı eskisi gibi görme imkânı da yoktu. Bu arada Azîz ölmüş, Züleyha da serbest kalmıştı.

Züleyha, kocasının ölümünden sonra her şeyden el etek çekip, saraydan uzaklaşıp, bir viranede yaşar olmuştu. Yusuf aleyhisselâmın Maliye Nazırı olmasından sonra, kocasından kalan ziynet ve malını dağıtmaya başladı. Yusuf aleyhisselâmdan bahseden herkese veriyordu. Elinde, avucunda hiçbir şeyi kalmadı. İyice fakir düştü. Hak dini seçip, kendisini ibadet ve taate verdi.

Züleyha, birgün Yusuf aleyhisselâmın yolu üstüne çıkıp dedi ki:

- Sultanları emrine isyan ile köle eden, köleleri emrine itaatle sultan eden Allahü teâlâyı tesbih ederim. O, her türlü noksanlıktan uzaktır.

Züleyha'nın sesini duyan Yusuf aleyhisselâm, onu tanıyıp iltifatlarda bulundu. Daha sonra, Firavunun da aracılık yapmasıyla, Allahü teâlânın emri üzerine nikâh kıyıp, onunla evlendi. Yusuf aleyhisselâm, Züleyha'nın yanına girince sordu ki:

- Evlilik yoluyla meşru şekilde bir araya gelmemiz, senin bir zamanlar istemiş olduğundan hayırlı değil mi?

Bunun üzerine Züleyha'nın cevabı şöyle oldu:

- Ey Sıddîk, beni ayıplama! Bildiğin gibi ben; mal, mülk, güzellik gibi dünya nimetlerine sahip bir kadındım. Ancak kocam kadınlara yaklaşmaktan mahrumdu. Sen de benim gördüğüm en güzel kimseydin!

Bundan böyle Züleyha gerçek manasıyla mutluluğu tadacaktı. Gören kadınların ellerini kesecekleri derecede güzel bir kocası vardı. Aynı zamanda kocası, zamanında yaşayan insanların gıpta edecekleri derecede üstün bir edep ve terbiye numunesi idi. Züleyha'nın ikinci mutluluğu da, Hazreti Yusuf'un tanıttığı hak dini tanımış, ona inanmış ve ebedî huzura kavuşmuş olmasıydı. Beraber ibadet ediyor ve kocasının emirlerine severek uyuyordu. Zamanındaki müminlerin annesi olma şerefine de kavuşmuştu.

Yusuf aleyhisselâmın Züleyha'dan iki oğlu ile Rahmet adında bir kızı oldu. Yûşâ aleyhisselâm ve Eyyûb aleyhisselâmın hanımı, Yusuf aleyhisselâmın soyundandır.

Yusuf aleyhisselâm, devlet işlerinde bütün yetkileri eline alınca, gelecek kıtlık senelerini düşü-

nerek, çeşitli tedbirler almaya başladı. Ülkenin her tarafına haber gönderip, insanların ziraatle meşgul olmasını istedi. Ekilmedik hiçbir yerin bırakılmamasını ve her tarafın ekinlerle doldurulmasını emretti. Bu hâl tam yedi sene devam etti. Elde edilen mahsulün beşte birini devlet hesabına vergi olarak topladı. Bunun için kaleler ve depolar yaptırdı. Bolluk senelerinde topladığı yiyecekleri, ekinleri, başakları ile buralarda depoladı. İnsanlara çok iyilik ve ihsanlarda bulundu.

Mısır halkı Hazreti Yusuf'tan çok memnundu. Onlara hep adaletle muamele ederdi. Bolluk seneleri böylece geçip gitti. Peşinden bütün şiddetiyle kıtlık başladı. O zamana kadar böyle kıtlık görülmemişti. Bir damla yağmur düşmediği gibi, yerden bitki namına hiçbir şey bitmez oldu.

Herkes bu bolluk yıllarında, kıtlığı hatırlarına bile getirmek istemiyorlardı. Yedinci bolluk senesi bitmeye yakın insanlar, acaba Firavunun rüyası gerçekleşecek mi diye bekliyor, kıtlığın gelmesini hiç arzu etmiyorlardı. Ancak sekizinci sene yağmur mevsimi geldiği hâlde bir damla bile yağmur düşmüyordu. O zaman Firavunun rüyasının gerçekleştiğini herkes anladı. Ancak Firavun bu rüyayı görmeseydi kıtlık olmazdı, diyen nasipsizler de vardı. Nil nehri neredeyse kuruyacak hâle gelmişti.

Kıtlığın ilk senesinde, insanlar biriktirdikleri yiyecekleri bitirdiler. Yusuf aleyhisselâmdan para ile yiyecek satın almaya başladılar. Yusuf aleyhisselâm, kim olursa olsun kimseyi kayırmadan, ilerde sıkıntı olmaması için, yiyecek almaya gelene, bir deve yükünden fazla yiyecek vermezdi. Bu hususta adaletten asla ayrılmazdı.

Yusuf aleyhisselâmın bizzat kendisinin köle olarak satıldığı Mısır'da, herkes onun eline bakar olmuştu. İnsanlar, akın akın gelip, yiyecek bir şeyler almak için çırpınırlardı. Aç insanlar, Yusuf aleyhisselâmın mübarek yüzünü görünce, açlıklarını unuturlardı. Yusuf aleyhisselâm Firavuna da, yiyeceği halka verdiği gibi verir, insan olarak herkesin hakkını gözetir ve başkalarından fazla vermezdi. Bununla beraber Firavuna çok iyi muamele ederdi. Çünkü kendisini hazinelerinin başına geçirerek bunca insanın sıkıntıdan kurtulmasına vesile olan Firavun idi.

Yusuf aleyhisselâm, Firavunun Allahü teâlâya ve kendisinin peygamberliğine inanması için, gayret ederdi. Hazreti Yusuf'un bu güzel muamelesi sayesinde, Firavun ve daha pek çok insan imanla şereflendi.

Mısır'da halk, kıtlık yıllarından önce biriktirdiği mahsulü yerken, civar yerlerde böyle bir tedbir alınmadığı için büyük sıkıntı çekiliyordu. Kıtlık, Kenan iline ve Şam taraflarına da isabet etmişti. Başkaları gibi, Yakûb aleyhisselâmın evindekiler de kıtlığın sıkıntısını çekiyordu. Mısır'da buğdayın bulunduğu, başka yerlerde buğdayın eserinin bile bulunmadığı haberi civar yerlere yayılmıştı. Bunu öğrenen insanlar, akın akın Mısır'a gelmeye başladılar. Ne kadar kıymetli mal ve elbiseleri varsa buğdayla değiştiler.

Yusuf aleyhisselâm insanların hâlini, dertlerini iyi anlamak için karnı doyasıya yemek yemezdi. Kıtlığın hüküm sürdüğü yedi sene boyunca âdeti böyle olmuştu. Ona derlerdi ki:

- Sen acıkmıyor musun ey Yusuf?

- Elbette acıkıyorum.

- O hâlde neden yemiyorsun? Mısır hazineleri senin emrinde değil mi?

- Kendim doyarsam, aç kalanların hâlini unutacağımdan, dertlerini anlayamayacağımdan korkuyorum.

Böylece o Peygamber, her insan için geçerli olan, "Tok açın hâlinden anlamaz" gerçeğine işaret ediyordu.

Kardeşleri Mısır'da

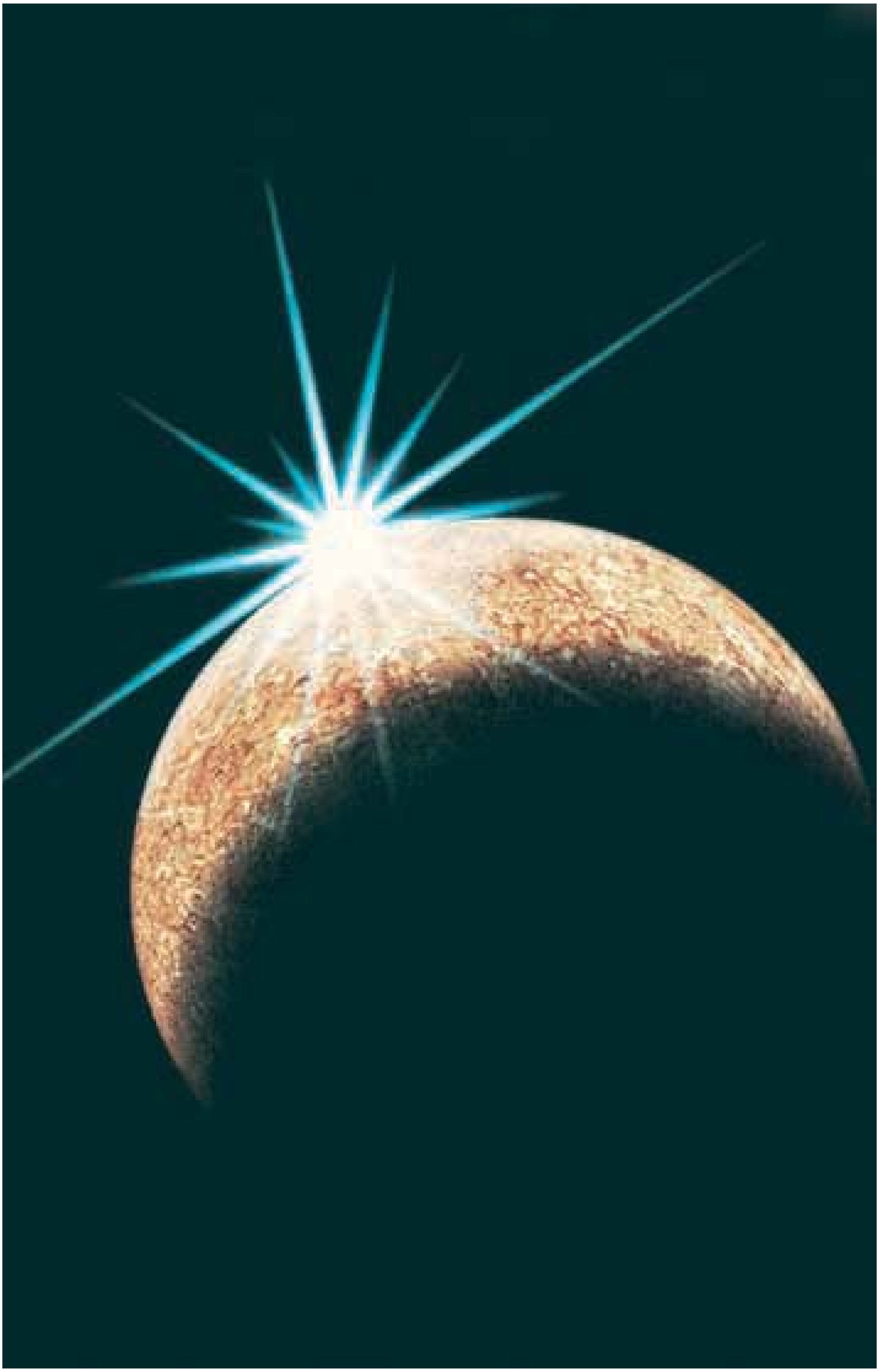
Mısır'da tedbir alındığı için kıtlık fazlasıyla hissedilmiyor, ancak civar memleketlerde ziyadesiyle hissediliyordu. Mısır'da buğday olduğunu işitenler, mal ve para olarak neleri varsa alıp geliyorlar ve bunları verip buğday alıyorlardı. Hazreti Yusuf bu işi bizzat kendisi kontrol ediyordu. Böylece buğday sıkıntısı çekenler, buğdaya kavuşup sevinç içinde dönüyor, Mısır hazinesi de altın vb. şeylerle doluyordu. Firavun da bu durumdan çok memnun idi.

Bu amansız kıtlık Kenan ilinde Yakûb aleyhisselâmın evinde de hissediliyordu. Buğday ve ekmek namına bir şey kalmamıştı. Mısır'da buğday bulunduğu haberi buraya da gelmişti. Yakûb aleyhisselâm oğullarına dedi ki:

- Mısır'a gidip biraz buğday getirin! İşittim ki Mısır sultanının bir hazinedarı varmış ve tahıl ambarlarının hepsi onun elinde olup, dedemiz İbrahim aleyhisselâmın dini üzere imiş. Nasıl bir kimse olduğunu gidip görün ve "Biz İbrahimoğullarındanız!" deyin. Belki İbrahim aleyhisselâmın soyundan olduğunuzu bilir de size kolaylık gösterir.

Bünyamin haricindeki diğer on oğlunu Mısır'a gönderdi. Bünyamin, Hazreti Yusuf ile aynı anneden kardeş olup, Hazreti

YUSUF ALEYHİSSELÂM

Yakûb onu yanından hiç ayırmazdı. Hazreti Yusuf'un ayrılık acısını onunla teskin ediyordu.

Hazreti Yusuf, huzuruna giren on kişilik bir grubu gördüğü vakit gözlerine inanamadı. Evet, bunlar kendi kardeşleriydi. İçlerinde sadece Bünyamin yoktu. Onlara sordu:

- Ne istiyorsunuz?

- Buğday istemeye geldik.

- Hangi beldenin insanlarısınız?

- Kenan ilinden geliyoruz.

- Orası Mısır'a çok uzak değil midir?

- Öyledir efendim. Ancak araya açlık girdiği zaman uzaklar yakın oluyor.

- Yurdunuzu ne hâlde bıraktınız?

- Kıtlıktan başka bir şey yoktur. Sadece kurak hava, sadece aç insanlar vardı. Sizin, gelenleri boş çevirmediğinizi duyduk, ümitle geldik. Lütfen bizi eli boş çevirmeyin.

- Siz buğday alıcılarına değil, casuslara benziyorsunuz.

- Doğru söylüyoruz. İhtiyar bir babanın on evlâdıyız. Babamızın ismi Yakûb'dur. Beldemizde kıtlık var. Mısır'dan başka yerde buğday bulunmadığını ve senin iyi bir kimse olduğunu duyan babamız, bizi gönderdi.

Kardeşleri Hazreti Yusuf'u tanımamışlardı. Zira Yusuf aleyhisselâm makamında heybetli olduğundan, huzuruna gelenler mübarek yüzüne bakamazlardı. Bir de Hazreti Yusuf bir devletin başında bulunmakta idi. Onlar, Yusuf aleyhisselâmdan ayrıldıktan sonra hiç haber alamamışlar, hatta onun, böyle bir devlete kavuşacağını hatırlarından bile geçirmemişlerdi.

Ayrıca, Yusuf aleyhisselâm daha çocuk iken ay-

rılmıştı. Şimdi ise yüzü, boyu ve şekli de değişmişti. Yusuf aleyhisselâm ise onları hemen tanımıştı. Zira onlar hiç değişmemişti.

Hazreti Yusuf kardeşleri için sofra serdirdi. Çeşitli ikramlarda bulundu. Kardeşleri ziyadesi ile memnundu. Daha sonra Hazreti Yusuf'un emriyle develer getirildi. Hizmetçiler çuvalları doldurmaya başladılar. Biraz sonra Hazreti Yusuf kardeşlerine sordu:

- Siz on kişisiniz. Hâlbuki deve sayısı onbir. Hani bu bir devenin sahibi?

- Efendim, şu anda biz onbir kardeşiz. Memlekette kalan bir kardeşimiz daha vardır. Ancak babamız onu yanından pek ayırmak istemiyor?

- Babanız neden onu yanından ayırmak istemiyor?

- Babamızın, o küçük kardeşimizin annesinden bir oğlu daha vardı. Adı Yusuf olan o oğlunu çok severdi. Kırda telef oldu. Onun üzüntüsünden dolayı babamız, ismi Bünyamin olan küçük kardeşimizi yanından hiç ayırmaz. Yusuf'a çok üzüldüğünden dolayı gözleri de görmez oldu. Bir ev yaptırdı. Yusuf'a olan üzüntüsü sebebiyle o eve **Beyt-ül-ahzân** dedi. Her gün o eve girer, Yusuf diye ağlar. Babamız bütün bu üzüntülerini bu kardeşimizle teskin eder.

Yusuf aleyhisselâm, âdeti olduğu üzere şahıs başına bir deve yükünden fazla buğday vermezdi. Onlara da birer deve yükü verip paralarını aldı. Ayrıca Bünyamin için de bir deve yükü verdi. Sonra şöyle buyurdu:

- Sizin sözünüzden, babanızın, yanında bıraktığı kardeşinizi daha çok sevdiği anlaşılıyor. Bu ise, insanı hayrette bırakıyor. Çünkü sizin bu kadar cemâl ve olgunluk sahibi ol-

manıza rağmen, babanızın o kardeşinizi daha çok sevmesi, onun akıl, fazilet ve edep bakımından kâmil birisi olduğunu gösteriyor. Bu yüzden onu görmek istiyorum, onu bana getiriniz! Eğer getirmezseniz bir daha size zahire vermem. Görüyorsunuz ki, size de, babanızın yanında kalan kardeşiniz adına da zahire veriyorum. Ben misafirperverlerin hayırlısıyım. Eğer onu da getirmezseniz, artık benim yanımda size hiçbir zahire yoktur! Yanıma da gelmeyiniz, diyarıma da girmeyiniz!

Hazreti Yusuf bu sözleri âmirane söylemişti. Kardeşleri korka korka cevap verdiler:

- Onu babasından isteyecek ve emrinizi yerine getirmeye çalışacağız.

Daha sonra Hazreti Yusuf hizmetçilerine, "Onlardan alınan parayı gizlice yüklerinin içine koyun! Olur ki, ailelerine döndükleri zaman bunun farkına varırlar da, belki yine kardeşleri Bünyamin ile beraber buraya dönerler." emrini verdi. Böylece onların tekrar gelmelerini teşvik etmek istedi.

Hazreti Yusuf'un kardeşleri gördükleri ikramdan son derece memnun olmuşlardı. Getirdikleri çuvallar tıka basa doldurulmuş ve çok fazla da bir ücret alınmamıştı. Hazreti Yusuf'tan gördükleri ikramı ara sıra dile getirmekten kendilerini alamıyorlardı. Konuşa, gülüşe yollarına devam ediyorlardı. Ancak onları düşündüren bir şey vardı. Maliye Nazırı kesin konuşmuştu. Kardeşlerini bir dahaki gelişlerinde getirmezler ise, o zaman hiç buğday alamayacaklardı. Şimdi nasıl edip de babalarından izin alacaklarını düşünüyorlardı.

Yusuf aleyhisselâmın kardeşleri, Yakûb aleyhisselâmın yanına varınca,

daha yüklerini açmadan, babalarına, Mısır'da gördükleri izzet ve ikramı, kendilerine gösterilen iyi muameleyi etraflıca anlattıktan sonra dediler ki:

- Mısır Maliye Nazırını çok iyi bir insan olarak gördük. Bize ikramda bulundu. Akrabamız olsa, o kadar ikramı bize yapamazdı.

- Eğer bir daha giderseniz, ona benden selâm söyleyin ve "Babamız sana duâ ediyor!" **deyin!**

Bunun üzerine oğulları, Yakûb aleyhisselâma şöyle dediler:

- Baba, bizimle beraber Bünyamin'i de göndermedikçe bize verilecek zahire yasaklanmıştır. Bizimle birlikte kardeşimizi de gönder ki, tekrar buğday ve yiyecek alalım. Hiç şüphen olmasın ki, biz onu mutlaka koruruz.

- Onu koruyacağınıza ve muhafaza edeceğinize dair size nasıl güvenirim? Yusuf'un başına nelerin geldiğini sizler daha iyi bilirsiniz. Ancak Allahü teâlâ en hayırlı koruyucudur ve tevekkül edip, işlerimi Ona bıraktım. O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.

Yakûb aleyhisselâmın bu sözünden, onun gitmesinde fayda gördüğü için, oğullarının Bünyamin'i götürmelerine izin verdiği anlaşılmaktadır.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları yüklerini açınca, zahire karşılığında verdikleri bedellerin kendilerine iade edildiğini gördüler. Karşılaştıkları bu manzara, babalarına Mısır Azîzi hakkında arz ettiklerini teyit eder mahiyette olduğu için sevindiler. Babalarının huzuruna varıp nazik ve hürmetkâr bir ifade ile durumu bildirdiler:

- Ey babamız! Daha ne istiyoruz, bundan ziyade iyilik olur mu? Işte sermayemiz de bize iade edilmiş.

Biz onunla tekrar ailemize zahire getiririz. Kardeşimizi de koruruz. Kardeşimiz Bünyamin'i götürmekle bir deve yükü zahire de fazla alırız. Bu getirdiğimiz az bir zamanda tükenecektir, bizi idare etmez.

- O akçeyi geri götürün, belki yanılmışlardır veyahut bizi denemişlerdir. "Peygamber oğullarıdır. Görelim, helâli haramı seçerler mi?" **demiş olabilirler.**

Yakûb aleyhisselâm sözlerine şöyle devam etti:

- Bünyamin'i bana sağ salim getireceğinize dair Allahü teâlâ adına yemin edip teminat vermedikçe asla sizinle göndermem. Ancak etrafınızın çevrilip çaresiz kalmış olmanız durumunda izin veririm.

Oğulları yemin ederek teminat verince, Hazreti Yakûb izin verdi ve dedi ki:

- Allahü teâlâ bizim söylediğimiz şu sözlere vekildir.

Burada ibret alınacak bir husus vardır: Hadis-i şerifte; **(Belâ** [bazen] **insanın konuştuğu söze bağlıdır.)** buyurulduğu gibi, Yakûb aleyhisselâm daha önce oğullarına; "Yusuf'u kurt yemesinden korkuyorum." buyurmuş, kendisine musibet bu cihetle gelmiş, oğulları; "Yusuf'u kurt yedi!" demişlerdi. Burada da; "Etrafınızın kuşatılıp çaresiz kalmış olmanız..." buyurdu. Yine bu yönden musibete duçar oldu.

Yakûb aleyhisselâm, oğullarının Yusuf aleyhisselâma yaptıklarını bilmesine rağmen, Bünyamin'i onlarla beraber gönderdi. Çünkü, onlarda Yusuf aleyhisselâma karşı gördüğü hasedi, Bünyamin'e karşı görmemişti. Onların, ona karşı iyi niyet sahibi olduklarını görüyordu. Bir de kıtlık bütün şiddeti ile sürüyordu. Mısır Azîzinden zahire alabilmek için buna mecburdu.

Oğulları ikinci sefere hazırlanırken, Yakûb aleyhisselâm, evlâtlarına yolculuğa çıkmadan önce bazı tavsiyelerde bulundu. Çünkü oğulları, yakışıklı, cemâl ve kemâl sahibi, boylu boslu ve kuvvetli olup, hepsi de bir babanın oğlu idiler. Yusuf aleyhisselâmın onlara ikramda bulunduğu, Mısır halkı tarafından da biliniyordu. Bu sebeple orada şöhretleri vardı. Yakûb aleyhisselâm, Mısır'a hep birlikte girerken, nazar değmesinden endişe ettiği için onlara dedi ki:

- Ey oğullarım! Mısır'a varınca, hepiniz bir kapıdan girmeyin! Her biriniz ayrı ayrı kapılardan girin! Bununla beraber bu sözümle Allahın kazasından hiçbir şeyi sizin üzerinizden gideremem. Hüküm ve kaza ancak Allahü teâlâdandır. Ben ancak Ona güvenip dayandım. Tevekkül edenler de Ona güvenip dayanmalıdır.

Bu sözüyle onlar üzerine nazar isabet edeceğinden korktu. Hâlbuki Mısır'a ilk gidişlerinde böyle bir tavsiyede bulunmamıştı. Çünkü o zaman kimse onları tanımıyordu.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları, Mısır'a vardıkları zaman, babalarının emrine uyarak ayrı ayrı kapılardan şehre girdiler. Yusuf aleyhisselâmın yanına giderek, ihsanlarına teşekkür ettiler. Ayrıca babalarının selâm ve duâlarını bildirerek dediler ki:

- İşte o küçük kardeşimiz budur, onu da getirdik.

Yusuf aleyhisselâm onlara gereken ikram ve iltifatta bulundu. Hatta öncekinden daha çok ikramda bulundu. Onları yemeğe davet etti. Her bir sofraya ikişer kişi oturttu. Onbir kişi olduklarından, Bünyamin yalnız kaldı. Bu sırada kardeşi Bünyamin, Yusuf aleyhisselâmı hatırlayıp ağladı ve kendi kendine,

"Kardeşim Yusuf sağ olsa idi, Sultan beni de onunla beraber oturturdu." diye söylendi.

Bu esnada Yusuf aleyhisselâm kardeşlerine dedi ki:

- Bu kardeşiniz yalnız kaldı.

- Onun bir kardeşi vardı, öldü.

Bunun üzerine Yusuf aleyhisselâm, **"Öyleyse onu yanıma oturtayım!"** diyerek, Bünyamin'le aynı sofraya oturdu. Bünyamin, sofrada hem yemek yer, hem de sık sık Yusuf aleyhisselâma bakardı. Yusuf aleyhisselâm sordu:

- Niçin bana böyle dikkatli dikkatli bakıyorsun?

- Vefat eden kardeşim size çok benzerdi de onun için...

Akşam olunca, yatıp istirahat etmek için iki kişiye bir oda gösterildi. Fakat Bünyamin yine tek kaldı. Bunun üzerine ağladı ve dedi ki:

- Kardeşim Yusuf sağ olsa idi, ben de onunla aynı odada kalırdım.

Bu hâli gören Yusuf aleyhisselâm, **"Gel, sen de benim odamda misafir ol!"** dedi. Fakat Bünyamin, Yusuf aleyhisselâmın kardeşi olduğunu hâlâ anlayamamış ve kardeşlerinden ayrı kaldığına bile üzülmüştü. Bunun farkına varan Hazreti Yusuf, bulundukları odada kimseyi bırakmadı ve Bünyamin'e dedi ki:

- Benim sana kardeş olmamı ister misin?

- Senin gibi eşsiz bir insanla kardeş olmayı kim istemez ki? Ama senin baban Yakûb aleyhisselâm ve annen Râhil değil ki...

Bu defa Hazreti Yusuf'un gözleri dolmuştu.

- Neler oluyor sana ey Azîz? Seni üzdüm mü?

- Ben senin kardeşin Yusuf'um. Artık huzurlu günlere kavuştun demektir. O hâlde kardeşlerinin

yaptıklarından dolayı mahzun olma!

Bünyamin bir anda şaşırmış, neye uğradığını bilemez olmuştu. Yıllardır özlenen, ardından gözyaşı dökülen ağabeyi hiç umulmayan bir zamanda karşısına çıkmıştı. Bu ancak rüyalarda görülebilecek bir mutluluktu. Hazreti Yusuf kardeşine sarılmış, hasret gideriyordu.

Yusuf aleyhisselâm Bünyamin'e; **"Sana söylediklerimi kardeşlerine söyleme!"** diye tembih etti. Bünyamin ayrılmak istemediğini söyleyince, Hazreti Yusuf dedi ki:

- Fakat babamızın benim yokluğuma ne kadar üzüldüğünü bilirsin. Sen de, bir sebep olmadan burada kalırsan, üzüntüsü daha da artar. Buna başka bir yol bulalım.

- Karar senindir. İstediğini yap!

İbrahim aleyhisselâmın dininde, bir kimsenin bir şeyi çalınsa, mal sahibi de malını hırsızın elinde yakalasa, malı çalan, mal sahibine kölelik ederdi. Musa aleyhisselâm zamanına kadar, bu hüküm aynen devam etmişti.

Yusuf aleyhisselâm da bunu bildiğinden, altından yapılmış bir su tasını, kimsenin haberi olmadan kardeşi Bünyamin'in yükünün içine koydurttu.

Yusuf aleyhisselâmın kardeşleri, her şey hazır olunca, vedalaşarak yola koyuldular. Keyiflerine diyecek yoktu. Yine oldukça yüklü bir erzak almışlar, ayrıca büyük bir izzet ve ikram görmüşlerdi. Şehirden henüz ayrılmış sayılırlardı ki, arkalarından yükselen bir ses onları durmaya mecbur etti:

- Ey kafile ehli! Durun! Muhakkak siz hırsızlarsınız!

Aynı zamanda kendilerine doğru dolu dizgin gelmekte olan bir grup insan gördüler.

Münadinin; **"Ey kafile ehli, muhakkak siz hırsızlarsınız!"** sözünü söylemelerinin sebebi, altın tası arayıp bulamayınca; "Burada şu kafiledekilerden başkası yok idi. Demek ki tası bunlar aldılar." diye düşündükleri içindi.

Yusuf aleyhisselâmın kardeşleri, şanlarına yakışmayan böyle bir suçun üzerlerine atılmasına çok üzüldüler. Gelenlere dönerek dediler ki:

- Ne kayboldu? Aradığınız nedir?

- Azîzin su kabını aramaktayız. Onu bulup getirene bir deve yükü bahşiş var.

Yusuf aleyhisselâmın kardeşlerinin, münadiye; "Hayır biz çalmadık!" yerine, "Ne kayboldu? Aradığınız nedir?" demeleri; "Bizim hırsız olmamız şöyle dursun, sizden zaten bir şey çalınmamıştır. Bu bir kayıp olabilir" demek istemelerindendir.

Münadi ve yanındakiler, onların sözündeki inceliği anladıklarından, ikinci defa olarak; "Azîzin tasını çaldınız!" yahut "Azîzin su kabı çalındı!" demeyip; "Azîzin su kabını zayi ettik. Onu arıyoruz!" demeye mecbur oldular.

Kardeşlerin yüzlerinde hiçbir korku ve endişe sezilmiyordu. Kendilerinden emin bir tavırları vardı. Bunca iyiliklerini gördükleri bu zata karşı bir de ihanet etmeyi düşünmüş olamazlardı. Kardeşlerin biri söz aldı:

- Vallahi siz de bilirsiniz ki, biz buraya fitne ve fesat çıkarmak için gelmedik. Biz hırsız da değiliz.

- Eğer "Hırsız değiliz!" sözünüzde yalancı çıkarsanız, eşyamızı sizde bulursak, sizin dininizde hırsızlığın cezası nedir?

- Su kabı kimin yükünde bulunursa, cezası onun köle yapılmasıdır. Biz hırsızlık

yaparak zulüm yolunu tutanları böyle cezalandırırız.

- Böyle bir cezaya biz de razıyız. Dönün, arayacağız! Suçsuz olduğunuz anlaşılıncaya kadar sizleri yanımızda tutacağız. Ondan sonra yolunuza devam edersiniz.

Yusuf aleyhisselâmın adamları, onları Yusuf aleyhisselâmın huzuruna getirdiler. Yusuf aleyhisselâm aratmaya kardeşi Bünyamin'in yükünden başlatmadı. Onun yükünü sonraya bıraktı. Böylece, diğer kardeşlerinin kalbinde herhangi bir şüphe doğarak itiraz edilmesini önlemek istedi. Yoksa işin hakikati ortaya çıkacak, maksat hâsıl olmayacaktı. Arama, Bünyamin'in yüküne gelince, Yusuf aleyhisselâm dedi ki:

- Bunun bir şey almış olacağını zannetmem.

Kardeşleri de, "Böyle olursa, hem siz, hem biz vicdanen rahat oluruz." dediler.

Bunun üzerine Bünyamin'in yükü de arandı ve su kabı oradan çıktı.

Bunu gören kardeşleri utançlarından başlarını önlerine eğdiler. Bünyamin'e dönerek onu ayıplamaya ve kınamaya başladılar:

- Bizim başımıza sen neler getirdin? Bizi rezil ettin! Yüzümüzü kara çıkardın!

Yusuf aleyhisselâmın maksadı; kardeşi Bünyamin'i yanında alıkoymaktı. Bu ise, ancak babası Yakûb aleyhisselâmın dinine göre mümkündü. Allahü teâlâ Yusuf aleyhisselâma bu tedbiri vahiy ile öğretti. Firavunun hırsız hakkındaki kanunu, hırsızın dövülüp, çaldığı malın iki katı ile ödetilmesi şeklinde idi. Bu kanuna göre, Yusuf aleyhisselâmın kardeşini yanında alıkoyması mümkün değildi.

Bünyamin'i yanında alıkoyması

Su kabı, umduklarının aksine Bünyamin'in yükünden çıkınca, diğer on kardeş telâşlandılar. Hepsi hiç hoşa gitmeyen bu manzara karşısında ne yapacaklarını şaşırdılar. Bunun üzerine on kardeş; "Su kabının Bünyamin'in yükünden çıkması hayret edilecek bir şey değildir. Nitekim onun kardeşi de daha evvel hırsızlık yapmıştı." diyorlardı. Böylece kardeşler, içlerinde sakladıklarını dışarı vuruyorlardı.

Yusuf aleyhisselâma nisbet ettikleri hırsızlık, Yakûb aleyhisselâmın kız kardeşinin Yusuf aleyhisselâmı yanında alıkoymak için başvurduğu çare idi. İbrahim aleyhisselâmın kemerini Yusuf aleyhisselâmın üzerine bağlayarak onu yanında alıkoymuştu.

Gerek Yusuf aleyhisselâmın ve gerekse Bünyamin'in durumlarında hırsızlık yoktu. Ancak hırsızlığa benzer bir görünüş bulunduğu ve başlarına gelen bu hâdiseden canları sıkıldığı için kardeşleri böyle söylemişlerdir.

İçlerinden biri yine kendini tutamayarak Bünyamin'in üstüne yürüdü:

- Yazıklar olsun sana ey Bünyamin! Bizi zor durumda bıraktın. Demek ki anan Râhil sadece iki hırsız doğurmuş...

- Vallahi ben hırsızlık yapmadım.

- Peki bu tas senin çuvalında ne arıyor?

- Kimin koyduğunu da, nasıl konulduğunu da bilmiyorum.

Artık olan olmuştu. Kabı çuvala kim koyarsa koysun netice aynı kapıya çıkıyordu. Bünyamin'e söylenen sözlerin hepsi, diğer kardeşlerin içini boşaltmalarına yarıyordu. Onların bir korkuları da, artık Mısır topraklarına girmelerinin yasaklanması idi. İçlerini şiddetli bir sıkıntı basmıştı. Ne yapacaklarını, ne söyleyeceklerini bilmiyorlardı. Hırslarını yenemiyorlar, aynı şeyleri tekrar tekrar söylüyorlardı.

Yusuf aleyhisselâm kardeşlerinin durumunu izliyor, bir şey söylemiyordu. Ne sözle ve ne de fiille bu işin hakikatini, onlara açıklamadı. Kendi kendine; "Sizin durumunuz daha kötüdür. Siz benim gibi masum bir kardeşinizi çaldınız, babasından ayırdınız, götürüp kuyuya bıraktınız. İşin hakikatinin sizin söylediğiniz gibi olmadığını Allahü teâlâ çok iyi bilmektedir." diye düşündü.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları, yükleri aranmadan önce kendi dinlerinde hırsızlığın hükmü sorulduğunda, sadece çalanın mal sahibine köle olacağı hükmünü beyan etmişlerdi. Tabiî ki onlar, kendilerinden böyle bir şeyin vaki olacağını tahmin etmiyorlardı. Ancak beklediklerinin aksine su kabı Bünyamin'in eşyası arasından çıkınca; bu defa affetmenin de, fidye almanın da caiz olduğunu beyan etti-

ler. Yusuf aleyhisselâmın şefkat ve merhametini celbetmek için de dediler ki:

- Ey Azîz! Çok muhterem bir babamız vardır. Kaybolan kardeşimizin acısını Bünyamin'le unutur ve onu bizden çok sever. Biz onun yerini dolduramayız. Onun yerine birimizi alıp onu azat eyle! Biz muhakkak seni ihsan edenlerden görüyoruz, bu ihsanını tamamla!

Babaları Yakûb aleyhisselâmın peygamber olduğunu, Bünyamin'i geri getirmek üzere babalarına söz verdiklerini söylediler. Ancak Yusuf aleyhisselâm onlara şöyle cevap verdi:

- Eşyamızı bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allahü teâlâya sığınırız. Çünkü bu takdirde, biz de elbette zalimlerden oluruz. Başkasından meydana gelen bir suçtan dolayı bir kimseye eza edersem, verdiğiniz fetvaya göre zulüm yapmış olurum. Bu sebeple teklifinizi kabul edemem.

Yusuf aleyhisselâmın, babasına bulunduğu yeri haber vermeyip, kendisini gizlemesinde; babasının pek çok üzüleceğini bildiği hâlde, Bünyamin'i yanında alıkoymasında ve kardeşlerine bu şekilde muamele etmesinde çeşitli hikmetler vardır. Bunlardan en mühimi şudur:

Yusuf aleyhisselâm, bütün bunları kendiliğinden değil, Allahü teâlânın emri ile yaptı. Onun, kullarından hiç kimsenin bilmediği sırları vardır. Yarattıkları hakkında dilediği şekilde tasarruf sahibidir. Allahü teâlânın Yakûb aleyhisselâmın mihnet, acı ve sıkıntılarını artırması, sıkıntılara karşılık, derecesini daha da yükseltmek içindi. Böylece, Yusuf aleyhisselâmın durumunu Yakûb aleyhisselâmdan gizledi.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları, kardeşleri Bünyamin'i kurtarmaktan ümitlerini kesince bir kenara çekilip, kendi aralarında konuşmaya başladılar. Bir müddet aralarında meseleyi konuştuktan sonra, en doğrusunun, babalarına dönüp, hâdiseyi aynen anlatmak olduğuna karar verdiler. Büyükleri dedi ki:

- Babamızın bizden Allahü teâlânın adıyla teminat almış olduğunu, daha evvel de Yusuf hakkında işlediğimiz kusuru bilmez misiniz? Muhakkak bilirsiniz. Artık ben, babam bana izin verinceye, yanına çağırıncaya, Allahü teâlâ kardeşimi kurtararak iadesine hükmedinceye kadar Mısır'dan ayrılmam. Babamıza hâdiseyi olduğu gibi anlatıp deyin ki: "Ey babamız! Muhakkak ki oğlun Bünyamin bizim gördüğümüze göre hırsızlık yaptı. Biz ancak gördüğümüze şahitlik ederiz. Zira su kabının Bünyamin'in yükünden çıktığını gördük. Biz gaybı yani onun gerçekten çalıp çalmadığını bilmeyiz. Zaten gaybı Allahü teâlâdan başkası bilmez."

Kardeşlerin büyüğü babalarının inanması için, kardeşlerine şöyle söylemelerini de tembih etti:

- Yine babamıza, "Eğer bize inanmazsan, içinde bulunduğumuz Mısır halkına ve aralarında geldiğimiz kervana da, su kabının onun yükünde nasıl bulunduğunu sor. Biz, hakikaten doğru söyleyicileriz." deyin!

Büyüklerini ve Bünyamin'i Mısır'da bırakan dokuz kardeş, babalarının yanına döndü. Mısır'da kalan büyüklerinin talimatı üzerine, başlarından geçenleri ve olup bitenleri babalarına anlattılar. Yakûb aleyhisselâm, bu anlatılanları üzüntü içinde dinledi ve dedi ki:

- Hayır! Doğrusu nefsleriniz size bu işi süsleyerek güzel gösterdi. Yoksa Mısır Azîzi, bizim dinimizde hırsızın esir edileceğini ne bilsin? Artık bana düşen sabr-ı cemildir. Umulur ki, Allahü teâlâ oğullarımın hepsini birden bana getirir. Şüphesiz Allahü teâlâ alimdir, hakimdir.

Yakûb aleyhisselâmın üzüntü ve kederi son aldığı haberle daha da artmıştı. Zaten uzun zamandan beri üzüntü ve elem içerisindeydi. Fakat, Allahü teâlânın kendisini bu sıkıntıdan yakında kurtaracağını da biliyordu. Çünkü belâ ve sıkıntı pek şiddetlenip son hadde geldiği vakit, ondan kurtulmak daha çabuk olur.

Yakûb aleyhisselâm bu üzüntüsünü şöyle dile getirdi:

- Yusuf'un firakıyla beni kaplayan şiddetli hüzün ve hasretim! Gel, işte şu an senin tam gelme zamanındır.

Yakûb aleyhisselâm, Bünyamin'in hayatta ve yerinin belli olmasına karşılık Hazreti Yusuf hakkında bir bilgi alamaması sebebiyle sadece Hazreti Yusuf'a olan hasretini dile getirmişti.

Yakûb aleyhisselâm; başına gelen ağır ve büyük bir musibete rağmen, daima sabırlı oldu. Asla feryat ve figan etmedi. İnsanlara da şikayette bulunmadı. **"Ben kalbimde tutamadığım hüzün ve kederimi, yalnız Allahü teâlâya arz ediyorum."** diyerek hâlini Allahü teâlâya arz etti.

Bir defasında Azrail aleyhisselâm Yakûb aleyhisselâmın yanına gelmişti. Azrail aleyhisselâma sordu:

- Yusuf'umu görmeden benim ruhumu almaya mı geldin?

- Hayır, senin hüzün ve kederine iştirak etmek için geldim.

Bu arada Hazreti Yakûb hastalanmış ve bacağında siyatik hastalığı da meydana gelmişti. Bu ağrıları da çok sıkıntı veriyordu. Bir gece ağrıları dayanılmaz hâle gelince, şayet Allahü teâlâ bu hastalıktan şifa verirse, en sevdiği yemekleri yememeyi nezretti.

Bir zaman sonra şifa buldu. Bunun üzerine en sevdiği deve eti ve deve sütünü yemedi ve içmedi. Bundan sonra Allahü teâlâ, onun kendine haram kıldıklarını İsrailoğullarına haram kıldı. Nitekim Kur'an-ı kerimde mealen buyuruldu ki:

(Tevrat'ın indirilmesinden önce İsrail'in [Hazreti Yakûb'un] **kendine haram ettiğinden başka bütün yiyecekler İsrailoğullarına helâl idi.)** [Al-i Imran 93]

(Yahudilere her tırnaklıyı haram ettik. Koyunun ve sığırın iç yağını da haram ettik. Aşırı gitmelerinden ötürü onları bu şekilde cezalandırdık.) [Enam 146]

Yakûb aleyhisselâm, Hazreti Yusuf'tan ayrıldığı andan itibaren gözünün yaşı hiç dinmedi. Döktüğü gözyaşı hiçbir şeyle kıyaslanamazdı. Neticede gözüne ak düştü. Bütün bunlar onun bir an olsun Allahü teâlâyı anmasına mâni olmadı. Çünkü sıkıntıda olan, üzülen kalbler Allahü teâlâya daha yakındır ve onunla meşguldür. Böyle acı ve sıkıntılar, Allahü teâlâdan başka düşünceleri kalbden çıkarır. Neticede kul, Allahü teâlâya daha çok yönelir, daha çok duâ eder.

Yakûb aleyhisselâmın çok ağladığını gören oğulları, torunları ve hizmetçileri dediler ki:

- Yusuf'u anmaktan geri durmuyor, onun sevgisinde gevşeklik göstermiyorsun. Vallahi sonunda

ya kederinden hastalanıp eriyeceksin, yahut helâk olacaksın.

- Ben kalbimde tutamadığım hüzün ve kederimi, ancak Allahü teâlâya arz ediyorum. Size ve başkasına şikâyetim yoktur. Beni şikâyetim ile başbaşa bırakın. Şikâyetimi Rabbime arz edeyim. Ben, sizin bilemeyeceğiniz nice şeyleri, Allahü teâlâ tarafından vahiyle biliyorum.

Ey oğullarım, Mısır'a gidin! Yusuf ile kardeşlerinden haber sorun! Allahü teâlâdan ümit kesmeyin! Çünkü, kâfirlerden başkası, Allahü teâlâdan ümit kesmez.

Yakûb aleyhisselâm Hazreti Yusuf'un sağ olduğunu vahiy yoluyla biliyordu. Ayrıca Yusuf aleyhisselâmın çocukluğunda gördüğü rüyasının doğru çıkacağına inanıyordu. Çünkü, Yusuf aleyhisselâmda rüşd ve kemâl alâmetlerini görmüştü. Bunun için çocuklarına Hazreti Yusuf'u aramak için gitmelerini söyledi.

Yakûb aleyhisselâmın oğulları, babalarının tavsiyesi üzerine Mısır'a döndüler. Yusuf aleyhisselâmın huzuruna varınca dediler ki:

- Ey Azîz! Bize ve ailemize darlık, kıtlık, fakirlik ve açlık ulaştı. Çok az ve ehemmiyetsiz bir sermaye ile geldik. Bize daha önce tam bedelle verdiğin gibi tam ölçek ver ve hakkımızda lütufkâr davran! Zira Allahü teâlâ, lütufkâr davrananları dünyada ve ahirette en güzel şekilde mükâfatlandırır.

Yusuf aleyhisselâm onlara sordu:

- Siz sonunun neye varacağını bilmeden Yusuf'a ve kardeşine yaptığınız işin kötülüğünü anlayıp, ondan tevbe ettiniz mi?

Yusuf aleyhisselâm, onların yalvarışlarını, çaresiz kaldıklarını ve açlık

içinde bulunduklarını görünce, merhametinden dolayı onlara kendisini tanıtmak istedi. Ancak Allahü teâlânın hakkını kendi hakkına tercih etti. Onlara, gerek kendisine yaptıkları zulmü ve gerekse kardeşi Bünyamin'i kendilerinden ayırmanın, onu aralarında hor ve hakir tutmanın çirkinliğini sordu. Bunu, şefkatinden dolayı, onlara din hususunda nasihat etmek maksadıyla yapmıştı. Böyle yapmakla, onların günahlarını ikrar ederek, tevbe ve istigfârda bulunmalarını sağlamak istiyordu. Yoksa maksadı, onları paylamak ve kınamak değildi.

Yusuf aleyhisselâmın, kendisine yapılan şeyleri sorması üzerine, kardeşleri dikkatle ona baktılar. Sonra şaşkınlık içinde dediler ki:

- Yoksa sen gerçekten Yusuf musun?

- Evet, ben Yusuf'um ve bu kardeşim Bünyamin'dir. Allahü teâlâ bizi

birbirimize kavuşturmakla bize ihsanda bulundu. Muhakkak ki, kim farzları yerine getirmek, günahlardan sakınmak suretiyle Allahü teâlâdan korkar ve belâlara sabrederse, Allahü teâlâdan mükâfatını alır. Çünkü Allahü teâlâ ihsan sahiplerinin mükâfatlarını zayi etmez.

Yusuf aleyhisselâm, böyle söylemekle kardeşlerinin kendisine yaptığı zulmün ve buna karşılık Allahü teâlânın lütfettiği zafer ve nusretin büyüklüğünü açıkladı. Sanki şöyle demek istedi: "Ben, zulümlerin en büyüğü ile zulmettiğiniz, buna karşılık da Rabbimin en yüksek makam ve mertebeyi verdiği kimseyim. Beni öldürmeye teşebbüs ettiğiniz ve kuyuya attığınızda âciz bir kimseydim. Şimdi ise, gördüğünüz gibiyim."

Artık ayaklar suya ermişti. Hazreti Yusuf'u küçük bir çocukken kuyuya atan, vicdan azabı çekmek bir yana, ondan kurtuldukları için huzur duyan kardeşler, o günden bu yana hiç pişman olmamışlardı. En son Bünyamin olayında da yine kardeşlerine suç isnadında bulunmaları, Hazreti Yusuf'a duydukları öfkeyi içlerinden atamadıklarını göstermişti. Ama İlâhî takdîr her defasında onları Hazreti Yusuf'un ayağına getirmiş ve yalvarma durumuna düşürmüştü. Artık Yusuf aleyhisselâmın fazilet ve meziyetini ve günahkâr olduklarını itiraf ederek dediler ki:

- Vallahi Allahü teâlâ zikrettiğin yüksek sıfatlar, güzel ahlâk, ilim, hilm ve saltanatla muhakkak seni bizden üstün kıldı. Muhakkak ki, biz sana yaptığımız muameleden dolayı günahkâr olduk.

Yusuf aleyhisselâm onların itirafları üzerine şöyle cevap verdi:

- Bugünden sonra günahınızı zikretmek suretiyle benim tarafımdan size bir kınama ve ayıplama yoktur. Allahü teâlâ sizi bağışlasın. O merhametlilerin en merhametlisidir.

Bundan sonra Hazreti Yusuf kardeşlerine geçmişi ile ilgili hiçbir kelime söylemeyecek ve onları utandırma yoluna gitmeyecekti. **"Allahü teâlâ sizi bağışlasın!"** sözüyle, tevbe ederlerse, Allahü teâlânın onları bağışlayacağını da onlara müjdeledi. Onlar da yaptıkları işin kötülüğünü ve günahkâr olduklarını da itirafla, tevbe ve istigfârda bulundular.

Yusuf aleyhisselâm kardeşlerine çok izzet ve ikramda bulundu. Onlar da dediler ki:

- Siz bizi sabah akşam yemeğe davet ediyorsunuz. Biz ise yaptıklarımızdan ve kusurumuzdan dolayı utanıyoruz.

- Mısırlılar, şimdiye kadar hakkımda; "Az dirheme satılmış bir köleyi, bu mertebeye kavuşturan Allahü teâlâyı tenzih ederiz!" **diyorlardı. Şimdi ise sizin sayenizde şeref buldum. Herkesin nazarında yükseldim. Çünkü onlar, sizin benim kardeşlerim olduğunuzu, benim de İbrahim aleyhisselâmın torunlarından Yakûb aleyhisselâmın oğullarından olduğumu öğrendiler.**

Yusuf aleyhisselâmın kendisine zulmeden kardeşlerine gösterdiği bu asil davranış; Resûlullah efendimizin Mekke-i mükerremenin fethinde, kendisini ve eshabını yurtlarından çıkaran Mekkelilere gösterdiği âlicenaplığa benzemektedir. Resûlullah efendimiz Mekke'nin fethedildiği gün, Kâbe-i muazzamanın kapısının iki tarafından tutarak, Kureyş müşriklerinin ileri gelenlerine buyurdu ki:

- Benden ne umarsınız, size ne yapacağımı zannedersiniz?

- İstediğini yapabilirsin. Fakat biz senden hayır umarız.

Bunun üzerine âlemlere rahmet olarak gönderilen Resûlullah efendimiz şöyle buyurdu:

- Size kardeşim Yusuf'un söylediğini söylerim. Yani, "Bugünden sonra günahınızı zikretmek suretiyle benim tarafımdan size bir kınama ve ayıplama yoktur!"

Yusuf aleyhisselâm, kardeşlerine kendisini tanıttıktan sonra, babası Yakûb aleyhisselâmın hâlini, kendisinin yokluğundan sonra onun ne durumda olduğunu sordu. Onlar da; "Senin için üzüldü ve çok ağladı. Bu sebeple gözleri görmez oldu." diye cevap verdiler. Bunun üzerine Yusuf aleyhisselâm, hemen gömleğini çıkarıp onlara verdi ve dedi ki:

- Bunu babama götürün, yüzüne sürsün. O, benim kokumu koklasın ve gömleğimi gözlerine sürsün. O artık rahatlıkla görmeye başlar. Sonra babam ve siz, bütün çoluk çocuğunuzla birlikte geri bana gelin!

Bundan sonra Yusuf aleyhisselâm, kardeşlerinin bütün sefer ihtiyaçlarını hazırladı. Ayrıca, babası Yakûb aleyhisselâma verilmek üzere, onun bütün hanedanı ile birlikte Mısır'a teşriflerini isteyen bir mektup da verdi. Kardeşleri gömleği de alarak yola çıktılar.

Diğer taraftan Yakûb aleyhisselâm, gömleğin yola çıkarıldığı saatte, derinden derine çektiği birkaç nefesten sonra yanındakilere dedi ki:

- Eğer bana yaşlılık sebebiyle noksan akıllılık nisbet etmezseniz, ben muhakkak Yusuf'un kokusunu duyuyorum.

- Vallahi sen Yusuf'a olan aşırı muhabbetinde devam ediyorsun. Onu unutamıyor, hâlâ ona kavuşacağını umuyorsun.

Allahü teâlâ Yusuf aleyhisselâmın lâtif ve has kokusunu Hazreti Yakûb'a mucize olarak ulaştırmıştır. Müjdeci gelip de Hazreti Yusuf'un gömleği Hazreti Yakûb'un yüzüne sürülünce, Yakûb aleyhisselâm eskisi gibi görmeye başladı.

Bu hâdise Kur'an-ı kerimde mealen şöyle beyan buyuruldu:

(Vaktaki müjdeci geldi. Yusuf'un gömleğini [Yakûb aleyhisselâmın] **yüzüne sürdü. Gözleri açılıverdi.)** [Yusuf 96]

Müjdeyi getiren Yehûda idi. Daha yola çıkmadan önce demişti ki:

- Babama; "Yusuf'u kurt yedi" diye kanlı gömleğini götürerek, üzülmesine sebep olmuştum. Şimdi de onun gömleğini ben götürüp sevindireyim.

Yakûb aleyhisselâmın gözleri açılınca, oğullarına dedi ki:

- Ben size, "Sizin bilmeyeceğiniz şeyleri, Allahü teâlâ tarafından biliyorum!" demedim mi?

Onların bilmediği şeyden muradı, Yusuf aleyhisselâmın hayatta olduğu ve Allahü teâlânın birbirlerine kavuşturacağıdır. Yakûb aleyhisselâm, müjdeyi getiren Yehûda'ya sordu:

- Yusuf [aleyhisselâm] **ne durumdadır?**

- Mısır Azîzidir.

- Mülk ve saltanatı ben ne yapayım? Ben hangi din üzere olduğunu soruyorum.

- Elhamdülillah İbrahim aleyhisselâmın dini üzeredir.

- İşte şimdi nimet tamam oldu!

Yaptıkları hatadan artık pişman olan oğulları babalarına dediler ki:

- Ey bizim babamız! Allahü teâlâdan bizim için günahlarımızın magfiretini iste! Gerçekten biz günahkârlardan olduk.

Yakûb aleyhisselâm da bu şekilde suçlarını itiraf edip af dileyen oğullarına şöyle cevap verdi:

- Sizin için, Rabbime, sonra istigfâr ederim. Hakikat şudur ki, çok günah örtücü, çok merhamet edici ancak Odur!

Yakûb aleyhisselâm, oğulları için istigfârı hemen o sırada yapmadı. Bilâkis, sonra Allahü teâlâdan onlar için af ve magfiret dileyeceğini vadetti. Bunun birçok sebepleri bildirilmiştir:

Yakûb aleyhisselâm, istigfârı seher vaktine tehir etti. Çünkü seher vakti duâların kabul olması için en uygun zamandır.

Yakûb aleyhisselâm, oğulları için magfiret dilemeyi Cuma gecesine bıraktı. Zira Cuma gecesi, duâ ve tevbelerin kabulü için en uygun zamandır.

Yakûb aleyhisselâm; oğullarının hakikaten günahlarına pişman olup, tevbe edip etmediklerini ve tevbelerinin ihlâsla olup olmadığını anlamak için istigfâr etmeyi geciktirmiştir.

Yakûb aleyhisselâm; **"Sizin için sonra istigfâr ederim!"** dedi. Bu, mazlumun affetmesi şartını bildiğinden; "Ancak Hazreti Yusuf'la görüştükten sonra sizi affederse, istigfâr ederim" demektir. İstigfârı, Hazreti Yusuf'la görüştükleri vakte kadar tehir etti.

Yakûb aleyhisselâm, duâ edeceği gece, seher vaktinde kalkıp namaz kıldı. Namazını bitirince; "Allahım Yusuf için üzüldüğüm, onun için tahammülsüzlük gösterdiğim için beni ve Yusuf'a yaptıklarından dolayı da oğullarımı af ve magfiret ey-

le!" diye duâ etti. Allahü teâlâ, Yakûb aleyhisselâma onları af ve magfiret ettiğini vahiyle bildirdi.

Hazreti Yakub'un Mısır'a gitmesi

Yusuf aleyhisselâm, kardeşleri ve babasından başka öteki akrabalarını da Mısır'a getirmek üzere yüz binek ve ayrıca sefer için gerekli şeyleri eksiksiz yollamıştı. Kardeşleri Kenan iline varınca, bir müddet, Mısır yolculuğu için hazırlık yaptılar. Yakûb aleyhisselâm aile fertlerini topladı. Hazırlıklarını bitirip yola çıktılar. 8 veya 10 gün süren bir yolculuktan sonra Mısır'a yaklaştılar.

Yusuf aleyhisselâm Hazreti Yakûb'un Mısır'a yaklaştığı haberini alınca, Mısır sultanı Reyyân'a babasının ve akrabalarının, Mısır'a yakın bir yerde olduklarını söyledi. Yusuf aleyhisselâm ve Reyyân, beraberlerinde askerleri ve Mısır halkından da pek çok kişi olmak üzere Yakûb aleyhisselâm ve yanındakileri karşılamaya çıktılar. Süslü devesine binmiş olan Hazreti Yakûb, evlâtları ve kalabalık maiyeti ile yaklaşıyordu.

Bu sırada Cebrail aleyhisselâm gelerek, Hazreti Yakûb'a dedi ki:

- Semaya bak, nice zaman sizin elem ve üzüntünüz sebebiyle hüzünlü olan melekler, sürur ve sevincinizi görmek üzere seyre çıkmışlar.

Hazreti Yakûb, Hazreti Yusuf'u görünce, devesi üzerinde duramayarak yere indi. Yehûda'nın omuzuna dayanarak yürümeye başladı.

Yakûb aleyhisselâm gelenlere baktı. En önde bulunan, kıyafeti ile dikkatini çeken Yusuf aleyhisselâmı işaret ederek, yanında bulunan Yehûda'ya; "Bu kim-

dir?" diye sordu. Yehûda; "Yusuf aleyhisselâmdır." diye cevap verdi. Birbirlerine iyice yaklaşınca, Yusuf aleyhisselâm önce selâm vermek istedi. Cebrail aleyhisselâm dedi ki:

- Önce Hazreti Yakûb'un selâm vermesi münasiptir.

Hazreti Yakûb; **"Esselâmü aleyküm, ey hüzün ve kederleri gideren Yusuf!"** diye selâm verdi. İkisi de birbirlerine sarıldılar. Yıllarca süren hasretlerini giderdiler. Hazreti Yakûb torunlarını da kucaklayıp kokladı.

Yusuf aleyhisselâmın saltanat tahtı vardı. Babası ile üvey annesini tahtına çıkarıp oturttu. Babası ile üvey annesine yaptığı ikram, kardeşlerine yaptığından daha fazlaydı. Çünkü, tahta sadece o ikisini çıkarmıştı.

Sonra Yusuf aleyhisselâm, babasına, nail olduğu lütuf ve ihsanları anlattı ve bu ihsanlardan birinin de zindandan kurtulması olduğunu belirterek dedi ki:

- Rabbim bana ihsan etti. Çünkü beni zindandan çıkardı.

Yusuf aleyhisselâm, zindana düşmeden önce kuyuya atılmıştı. Bu sırada, Allahü teâlânın kendisini sağ salim olarak kuyudan çıkarmasından bahsetmedi. Çünkü orada kardeşleri de vardı. Onları utandırmak istemedi.

Bundan sonra Yusuf aleyhisselâm babasına şöyle dedi:

- Ey babacığım! İşte bu, evvelce gördüğüm rüyanın açıklamasıdır. Hakikaten Rabbim, o rüyayı tahakkuk ettirdi. Beni zindandan çıkarıp mülk ihsan etti. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını haset ile bozduktan sonra, Allahü teâlâ sizi Kenan diyarından Mısır'a getirdi. Muhakkak ki, Rabbim dilediği şeyleri çok güzel ve

çok ince tedbir edendir. Şüphesiz ki kullarının menfaatlerine olan şeyleri hakkıyla bilen, her şeyi hikmetinin icabettirdiği şekilde vaktinde yapan Odur.

Böylece Hazreti Yusuf, çocukken görüp, babasının, "Kardeşlerine anlatma!" dediği rüyasının gerçekleştiğini ifade etti.

Hazreti Yusuf'un mucizeleri

Yusuf aleyhisselâm sohbet esnasında, babasına dedi ki:

- Babacığım, benim ayrılığım sebebiyle, gözlerini kaybedinceye kadar ağladın. Allahü teâlânın bizi, kıyamette buluşturacağını bilmiyor muydun?

- Biliyordum oğlum, fakat senin dinine bir zarar getireceklerinden ve bu suretle senin ile benim aramı açacaklarından korktum. Bütün korkum, dinine zarar gelmesiydi. Bu bakımdan, Allahü teâlâdan bizi devamlı imanımızda sabit kılmasını diliyorum.

Yusuf aleyhisselâm, sonunun iyi ve akıbetinin güzel olması için Allahü teâlâdan hüsn-i hatime isteyerek şöyle duâ ederdi:

- Ya Rabbi! Bana mülkten, Mısır sultanlığından bir nasip verdin, rüya tabirini öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan Rabbim! Sen, dünyada da ahirette de yardımcım ve işlerimin velisisin. Benim canımı Müslüman olarak al! Beni salihler zümresine kat!

Yakûb aleyhisselâm Yusuf aleyhisselâmın yanında 24 sene yaşadı. Babası İshak aleyhisselâmın yanına defnedilmesini vasiyet etti. Yusuf aleyhisselâm babasının vasiyetini yerine getirdi. Cenazesini tabutla Halilürrahman'a götürdü. Bu sırada Yakûb aleyhisselâmın kardeşi İys de vefat etti. Yusuf aleyhisselâm her ikisini de defnederek Mısır'a döndü.

Yusuf aleyhisselâm, babasının vefatından bir müddet sonra vefat etti. Musa aleyhisselâm, kabrini bulup, mübarek cesedini oradan alarak Yakûb aleyhisselâmın da metfun bulunduğu Halilürrahman'daki yere defnetti.

Yusuf aleyhisselâmın da birçok mucizeleri görüldü. Bunlardan bazıları şunlardır:

Yusuf aleyhisselâmın lisanı çok tatlıydı. Sözünü duyanın kalbi ona meylederdi. Onun tatlı dili sebebiyle birçok kimse imanla şereflendi.

Yusuf aleyhisselâmın mübarek yüzünde, güneş gibi nur parlardı. Huzuruna gelen bir âmânın Yusuf aleyhisselâmın yüzünün nuru ile görmeye başladığı bildirilmiştir.

Hazreti Yusuf'un huzuruna gelen nüfuzlu bir kimse, yaprakların bir araya gelerek kumaş olmasını mucize olarak istedi. Yusuf aleyhisselâm da duâ etti. Allahü teâlânın izniyle, ağaçların yaprakları birleşerek paha biçilmez bir kumaş oldu.

Yusuf aleyhisselâmın da kendisine mahsus bazı hususiyetleri vardı. Bu hususiyetler birçok şekillerde imtihan edilmesinden sonra onda tebarüz etti. İmtihanların hepsinde Allahü teâlânın izniyle muvaffak oldu. Allahü teâlâ, ona kullarının idaresini verdi. İnsanların ihtiyaçlarını güzel bir şekilde karşıladı. Mısır kadınları tarafından çirkin işler yapması teklif edildi. Fakat o, zindanı tercih etti. Kendisine iyilikte bulunan Mısır Azîzinin hakkını gözeterek, küfrân-ı nimetten kaçındı. Züleyha'nın tekliflerini reddedip, iyilik gördüğü kimseye ihanet etmedi. Hiçbir menfaat ve zarar, onun doğruyu söylemesine mâni olamadı. Allahü teâlâ onu, yüce kitabı Kur'an-ı kerimde **Sıddîk=**Çok doğru sözlü" olmakla övdü.